ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ – ОЛИЙ БАХТ

OZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI — FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ИШОНЧ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

9 октябрь, пайшанба 1997 йил №118 (468)

Сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади

ИСЛОҲОТЛАР – ҲАЁТ ТАҚОЗОСИ

7 октябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармойишига биноан ташкил этилган қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш бўйича республика комиссиясининг дастлабки йиғилиши бўлди. Йиғилишни Президент Ислом Каримов бошқарди.

Мажлисда бу ислоҳотларни йўлга қўйишга масъулиятли вазирликлар, давлат қўмиталари, корпорациялар, концернлар, уюшмалар, идора ва ташкилотларнинг раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси ва Вазирлар Кенгаши раислари, вилоятлар ҳокимлари, уларнинг қишлоқ хўжалик масалалари билан шуғулланувчи ўринбосарлари, олимлар, мутахассислар, оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Йиғилишда, хусусан, мамлакатимиз Президенти сўзида таъкидланганидек, мамлакатимизда қишлоқ хўжалиги ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Шу боисдан бу соҳанинг чуқур ислоҳ қилиниши ҳаёт талабидир. Бу борада мамлакатимиз мустақилликка эришгач, ижобий ўзгаришлар юз кўрсатди. Масалан, республикамизда фақат пахта эмас, ғалла мустақиллигига эришилди. Қишлоқ хўжалиги замонавий техника билан бойиб бормоқда. Бунинг эвазига меҳнат самараси салмоғи ҳам ошиб бормоқда.

Бироқ фақат шу ютуқларнинг ўзигина бу борадаги ислоҳотларнинг ечимини белгилай олмайди. Ҳали қишлоқ хўжалиги ислоҳотларини амалга ошириш борасида йўлга қўйилаётган ишлар қониқарли эмас. Шунинг ўзидан мазкур комиссиянинг вазифалари, мақсадлари кўз олдимизда намоён бўлади. Аввало, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга оид қабул қилинган фармон, қонун, ҳукумат қарорлари, уларни бажариш юзасидан амалга оширилган тадбирлар қаноатланарлими? Агар улар бизни қаноатлантирмаса, қандай чоралар кўришимиз лозим. Мажлиснинг асосий мақсад ва вазифаси шу саволларга жавоб бериш учун тақозо этиладиган масалаларни ҳал этишдаги асосий йўналишларни белгилаш, бу борадаги тўсиқларни аниқлашга қаратилди.

Мажлисда Ўзбекистон қишлоқ хўжалигининг бугунги аҳволи манзараси қуйидагича деб таъкид этилди: ҳосилдорлик. Пахтачиликда у 1995 йили 26,4, 1996 йили эса 22,6 центнерданни ташкил этди. Андижон, Бухоро, Сурхондарё вилоятларида 28,7 - 28,6 - 31 центнердан ҳосил олингани ҳолда бу кўрсаткич Жиззах вилоятида 12,6, Сирдарёда 14,2 центнердан ошмаган. Гектаридан 12 центнердан ҳосил олиб, пахтачиликда муваффақият қозониб бўладими? Ғаллачиликда ҳам манзара ҳар хил. Андижон вилояти бўйича ҳосилдорлик 65,5 центнерга, унинг илғор жамоа хўжаликларида 87 центнерга етди. Самарқанд вилояти Гузалкент тумани «Қурилиш» жамоа хўжалигида эса 8,7 центнерданни ташкил этди. Деҳқончиликда табиий иқлимнг аҳамияти катта. Аммо бизда табиий ҳолат деярли ҳамма жойда бир хил. Мажлисда, хусусан, Президент сўзида бу ҳолатнинг асосий сабаблари санаб ўтилди. Уни бартараф этиш йўл-йўриқлари ҳақида сўз борди.

Шунингдек, йиғилишда бу йилги пахта мавсумини ўз вақтида муваффақиятли якунлаш, келгуси йил ҳосили учун пухта замин ҳозирлаш масалалари муҳокама қилинди.

Мажлисда республика Бош вазири ўринбосари А.Муҳиддинов кун тартибидаги масала юзасидан маъруза қилди. Шу масала юзасидан йиғилиш қатнашчилари сўзга чиқишиб, бу борадаги ўз тажрибалари, муаммолар, камчиликларни бартараф этиш йўллари хусусида сўзлашди.

Йиғилишда республика Бош вазири Ў.Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И.Жўрабеков, Олий Мажлис Раисининг ўринбосари Б.Бугров, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Бош вазир ўринбосарлари иштирок этишди.

ПАРЛАМЕНТЛАРАРО АЛОҚАЛАР

Ўзбекистонда Ғарбий Европа Иттифоқининг Парламент Ассамблеяси делегацияси меҳмон бўлиб турибди.

Парламент Ассамблеясининг Ўзбекистон билан ҳамкорлик қилиш, айниқса, юртимиз парламенти билан алоқаларни кенгайтиришга иштиёқи баланд. Зотан, Ўзбекистон Марказий Осиёдаги энг барқарор давлат бўлиш билан бир қаторда, давлатимиз минтақавий хавфсизлик ва тинчликни мустаҳкамлашга энг кўп куч сарфлаётган мамлакат ҳисобланади. Ғарбий Европа Иттифоқи Парламент Ассамблеясининг сиёсий масалалар бўйича Комиссияси раиси Жак Бомель бошчилигидаги шу ташкилот делегациясининг мамлакатимизга ташрифи ўта самарали ва воқеаларга бой бўлмоқда. Ташрифнинг биринчи кунидаёқ меҳмонлар республикамиз Олий Мажлисида бўлдилар. Бу ерда Жак Бомель ва унинг ҳамроҳлари Ўзбекистон парламентининг мудофаа ва хавфсизлик масалалари ҳамда халқаро ишлар ва парламентлараро алоқалар масалалари бўйича қўмиталари фаолияти билан яқиндан танишдилар. Шунингдек делегация аъзолари Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги, Мудофаа вазирлиги ва бошқа вазирлик ҳамда идораларда бўлдилар. Учрашув ва суҳбатлар давомида томонлар Ўзбекистон билан Ғарбий Европа Иттифоқи Парламент Ассамблеяси ўртасидаги алоқаларни кенгайтириш, айниқса, ҳарбий ва мудофаа соҳаларидаги ҳамкорликни янада кучайтириш масалаларини муҳокама этдилар. Делегация раҳбари Жак Бомель Европада Ўзбекистоннинг бугунги нуфузи ва мавқеини юқори эътироф этишларини, давлатимиз Марказий Осиёда етакчи ўрин тутганлиги юксак баҳога лойиқлигини алоҳида таъкидлади.

Хайрулло НУРИДДИНОВ,
шарҳловчи

Далаларимизда азиз неъмат сифатида терилаётган «оқ олтин» биринчи навбатда пахта тозалаш заводларига келиб тушади. Ҳар қачонгидан барвақт бошланган пахта терими мавсуми тегишли саноат корхоналарининг масъулиятини ҳам оширади. Зарбдор туманидаги «Зарбдор» пахта тозалаш заводи бу йил жами 33 минг тонна пахтани ишлашга шай қилинган. Ўз навбатида корхонада меҳнат билан банд бўлганлар учун барча шарт-шароитлар, бепул овқатлар ташкил этилган.

СУРАТДА: (чапдан) лаборант Обида Донабаева, 2-иншоот товаршуноси Жумабой Бўронов бу йилги хирмонни кўздан кечираётирлар.

Н.АЛМУРОДОВ
сурати

Пахтазор - жасорат майдони!

ШАРОИТ БЎЛСА БАС

Бугунги кунда республикамизнинг қай бир туманида, хўжалигида бўлманг, пахта йиғим-териминнинг устидан чиқасиз.

Биз яқинда Қамаши туманидаги Лапас Муҳаммадиев номли жамоа хўжалигида бўлганимизда ана шундай манзаранинг устидан чиқдик. Хўжаликда ишга яроқли барча кишилар йиғим-теримга сафарбар этилган. Хўжалик бошқаруви раиси Дўстёр Умбаровни ҳам Маҳмараҳим Дўстқобилов бошлиқ бригада даласида учратдик. У билан ҳол-аҳвол сўрашгач, ўзимизни таништирдик.

- Зап келибсизлар, марҳамат. Мен ҳам бежиз бу бригадага ташриф буюрганим йўқ,- дея гап бошлади раис.- Бригада жамоаси хўжалигимизда биринчи бўлиб пахта тайёрлаш режасини уддалади. Бирров уларни бу муваффақият билан табриклагани ўтгандим.

Биз ҳам раиснинг бу гапидан сўнг жамоа аъзоларини қувончли воқеа билан қутладик. Уларнинг бундан кейинги ишларига ривож тиладик. Бригаданинг дала шийпонида раис билан дилдан суҳбатлашдик.

- Хўжалигимиз деҳқонларининг бу йилги ниятлари катта,- дея суҳбатни давом эттирди Д.Умбаров.- Давлатга 2950 тонна «оқ олтин» етказиб беришга бел боғлаганмиз. Шу мақсадда 1070 гектар майдонда ғўза ўстирдик. Ҳозир далаларимизда 1200 киши белига этак боғлаб қўлда пахта тераяпти. Уларнинг кучи билан кунига йиллик режанинг 3-3,5 фоизи миқдорида пахта тайёрланмоқда.

- Дўстёр ака, айтингчи, терим қатнашчиларига иш ҳақи тўлаш қандай ташкил этилган?

- Терим қатнашчилари меҳнатига ҳақ тўлаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «1997 йилда пахта йиғим-терими мавсумини ташкилий равишда ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори асосида қўлда терилган 1 килограмм пахта учун 3,5 сўмдан ҳақ тўланмоқда. Бизда 8 та терим машинаси бор. Ҳозир уларнинг ҳаммаси далага чиқарилди. Юқоридаги қарорга асосан икки қаторли пахта териш машинасида терилган 1 тонна пахта учун механизаторга 90 сўм, тўрт қаторли машинада терилган 1 тонна пахта учун эса 55 сўмдан ҳақ тўлаяпмиз. Бундан ташқари терим илғорларини иш натижасига қараб ҳар беш ёки ўн кунда хўжалик маъмурияти ва касаба уюшма қўмитасининг қарори ва тавсияси билан ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан рағбатлантириб бормоқдамиз.

- Хўжаликда йиғим-терим ишлари тўғри ташкил этилганлигига ишонч ҳосил қилдик. Энди айтингчи, хўжалик ишлаб чиқаришини янада тўғри йўлга қўйиш учун қанақа муаммолар бор?

- Касални яширсанг иситмаси чиқади, деганларидек, бизда яккаю-ягона битта муаммо мавжуд. У ҳам бўлса сув муаммоси. Асосий майдонларни, яъни фойдаланиладиган еримизнинг 90 фоизини насослар ёрдамида суғорамиз. Бунинг учун эса қанчадан-қанча насос ва дизель ёқилғиси сарф бўлади. Шу боис етиштирган пахтамизнинг таннархи ошиб бораяпти. Кўп маблағимиз техникага ва ёнилғи сарф-харажатига кетаяпти. Моддий манфаатдорликка салбий таъсир кўрсатмоқда. Агар насосларимиз электр ёрдамида ишлаганида эди, бунчалик ортиқча сарф-харажат бўлмасди. Биз бу ҳақда юқори ташкилотларга, яъни туман ва вилоят ҳокимликларига мурожаат қилдик. Бироқ амалий натижа бўлмаяпти. Агар шу муаммомиз ўз ечимини топса, нур устига аъло нур бўлурди.

Дарҳақиқат, раис дилидагини тилига чиқарди. Бу жамоани кўпдан ўйлантириб келаётган муаммодир. Агар туман ва вилоят раҳбарлари раиснинг фикрини тўғри тушуниб, шу масалага ойдинлик киритиш ҳақида бир тўхтамга келсалар ёмон бўлмасди.

Аҳрор САМАРИДДИНОВ,
«Ишонч»нинг махсус мухбири

Азиз муштарийлар!

«Ишонч» газетасига обуна бошланди!

Севимли газетамизни 1998 йил мобайнида ҳам узлуксиз олиб ўқишни истасангиз, унга обунани эртароқ расмийлаштиришга шошилинг!

Республикамиз ҳар бир фуқаросининг ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий манфаатлари ҳимоясига хизмат қилувчи «Ишонч» газетаси ижодий жамоаси келгуси йили ҳам Сиз - азиз юртдошларимиз ишончингизни оқлаш учун астойдил ҳаракат қилади. Газетамизнинг ҳар бир саҳифаси, ҳар бир мақола, хабар, суҳбат, репортажи Сизнинг талаб-истакларингизга мос бўлишига ишонаверинг.

Бир йиллик обуна бўйича каталог баҳоси:
якка обуначилар учун - 864 сўм
ташкилотлар учун - 1176 сўм

ЭСЛАТМА: Ҳар бир вилоят ва Тошкент шаҳрида каталог баҳосига алоқа хизмати ҳақи ҳам қўшилади.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

Канаданинг Мексикадаги элчиси Марк Перрон истеъфога чиқишга мажбур бўлди. У Мексика ойномаларидан бирида чоп этилган мулоқотида гиёҳванд моддалар савдоси билан шуғулланувчиларга қарши Мексикада етарли тарзда кураш олиб борилмаётганини танқид қилганидан кейин шундай йўл тутишга мажбур бўлган. Канада Ташқи ишлар вазирлиги шу муносабат билан бу икки мамлакат муносабатларига салбий таъсир кўрсатмайди, деб ишонч билдирди.

* * *

Эронда тайёра олиб қочилишининг олди олинди. Оқибатда тайёрани олиб қочишга уринган кимса ва Эрон хавфсизлик хизматчиси яраланди. Эрон томонининг маълум қилишича, тайёрани олиб қочишга уринган кимса Исроилнинг «Масад» ташкилоти аъзоси ҳисобланади.

* * *

Италия парламенти депутатлари бюджет муҳокамасини бошладилар. Ҳукумат вакилининг маълум қилишича, Италия бюджети Европада жорий қилинадиган ягона пул бирлигини ҳисобга олган ҳолда белгиланган.

* * *

Афғонистонда Ҳайратон шаҳри яна толибларга қарши кучлар ихтиёрига ўтган. Уч ҳафта олдин толиблар бу шаҳарни қўлга киритган эдилар. Уруш бир қанча мураккабликларни келтириб чиқариш билан биргаликда афғон болаларининг руҳиятига ўта салбий таъсир кўрсатаётганини ЮНИСЕФ ташкилоти маълум қилди.

* * *

Исроил ва Фаластин вакиллари етти ойлик танаффусдан кейин яна ўзаро музокараларни бошладилар. Улар ўзаро муносабатларни яна ҳам ойдинлаштириб олиш мақсадида саккизта комиссия тузишга келишиб олдилар.

* * *

Жазоир Президенти расмий давлат ташрифи билан Саудия Арабистонига келди. Ташриф чоғида икки мамлакатнинг ўзаро ҳамкорлиги масалалари билан бирга Яқин Шарқ муаммосига ҳам алоҳида эътибор берилиши кутилмоқда.

* * *

Борис Ельциннинг 2000 йилда бўладиган президентлик сайловларида ўз номзодини кўрсатиши эҳтимоли йўқ эмас. Ҳозир амалда бўлган Асосий қонунга биноан Россия Президенти лавозимига бир киши икки муддатдан ортиқ сайланиши мумкин эмас. Асосий Қонун кучга кирганидан кейин Б. Ельцин бу лавозимга бир марта сайланганини ҳисобга олганда, унинг яна тўрт йилга президентлик мансабига сайланиши эҳтимоли йўқ эмаслиги маълум бўлади.

* * *

Германияда ишсизларнинг сони камайиши эҳтимолдан йироқ бўлиб турибди. Ҳозир тўрт миллиондан ортиқ меҳнатга лаёқатли аҳоли ишсиз ҳисобланади. Бу Германия аҳолисининг ўн бир фоиздан ортиғи демакдир. Ривожланган давлатлар сирасига кирувчи яна бир давлат — Канадада бу кўрсаткич салкам ўн фоизни ташкил қилмоқда.

* * *

Италия марказида кейинги икки ҳафта мобайнида тўртинчи марта зилзила рўй берди. Биринчи марта зилзила содир бўлганида ўн бир киши нобуд бўлган ва юз эллик киши жароҳатланганди. Ер силкиниши оқибатида қадимий обидалар ҳам жиддий шикастланди.

* * *

Украинада йўловчи автобус электр поезд билан тўқнашиб кетди. Оқибатда ўн олти киши бевақт ҳаётдан кўз юмди. Айни пайтда бир неча киши жароҳатланган.

* * *

Жазоирда ҳукуматга қарши кучлар яна бир хунрезлик содир этдилар. Улар мамлакат қишлоқларидан бирида ўн олти кишининг бегуноҳ қонини тўкканлар.

Жаҳон ахборот агентликларининг материаллари асосида

Марказий Осиё янгиликлари

Кентовдан йўлга чиққан мингга яқин кишини (уларнинг орасида хотин-халаж, болалар ҳам бор) Алмати бўсағасида милиция наряди тўхтатиб қолди. Улар йил бошидан бери маош олмаганликлари туфайли шахсан президент Н.Назарбоев билан учрашмоқчи бўлганлар.

***

Ўтган куни Туркманистон халқи 1948 йилги Ашгабат зилзиласи натижасида қурбон бўлган кишиларни хотирлаб мотам куни ўтказди. Унда республика президенти С.Ниёзов ҳам иштирок этди.

***

Тожикистонда ҳукумат биносига яқин ерда бомба портлади. Натижада тўрт киши ҳалок бўлди, бир нечта бегуноҳ яраланди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ

ФАРМОНИ

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ ТИЗИМИНИ ТУБДАН ИСЛОҲ ҚИЛИШ, БАРКАМОЛ АВЛОДНИ ВОЯГА ЕТКАЗИШ ТЎҒРИСИДА

Мавжуд таълим-тарбия тизимини тубдан ислоҳ қилиш, уни замон талаблари даражасига кўтариш, миллий кадрлар тайёрлашнинг янги тизимини барпо этиш, келажак учун баркамол, салоҳиятли авлодни тарбиялаш мақсадида:

1. «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастурни ҳаётга татбиқ этиш ишлари давлат сиёсатининг устувор йўналиши деб ҳисоблансин.

Республикада таълим-тарбия тизимини тубдан ўзгартириш йўлида олиб борилаётган ислоҳотларни амалга ошириш ва бу борада қабул қилинган ҳужжатлар моҳиятини кенг жамоатчилик томонидан чуқур англаб олинишига ҳар томонлама шароит яратиш — давлат бошқаруви, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари, таълим-тарбия муассасалари ходимларининг энг долзарб вазифалари этиб белгилансин.

2. Кадрлар тайёрлаш бўйича миллий дастурни амалга ошириш республика комиссияси иловага мувофиқ тузилсин.

Қуйидагилар комиссиянинг асосий вазифалари этиб белгилансин:

«Таълим тўғрисида»ги қонунни амалга ошириш ишларини мувофиқлаштириш, таълим-тарбия ва кадрлар тайёрлаш соҳасида давлат сиёсати тамойилларини ҳаётга татбиқ этиш;

республика вазирликлари, идоралари ва муассасалари ҳамда мулкчилик шаклидан қатъи назар барча ташкилотларнинг таълим-тарбия ва кадрлар тайёрлаш тизимини ислоҳ этиш билан боғлиқ фаолиятини мувофиқлаштириш;

кадрлар тайёрлаш тизими ҳуқуқий-меъёрий асосини миллий дастур талабларига мос равишда қайта кўриб чиқишни ташкил қилиш;

узлуксиз таълимнинг барча босқичлари учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш, тасдиқлаш ва амалиётга татбиқ этишни таъминлаш;

узлуксиз таълим тизимининг миллий моделини амалга оширишни таъминлаш;

кадрларга бўлган талаб ва таклифни ўрганиш асосида таълим тизимининг истиқболли йўналишларини белгилаш;

уч йиллик академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежлари, олий таълим муассасалари тизимини миллий дастур талаблари асосида ташкил этиш ва такомиллаштириш бўйича таклифлар киритиш;

халқаро донорлар, хорижий инвесторлар, жамғарма ва жамоат ташкилотларининг маблағларини жалб этиш ва улардан унумли фойдаланишга шароит яратиш;

кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг мониторингини олиб бориш;

миллий дастурнинг бажарилиши ҳақида оммавий ахборот воситалари орқали мунтазам маълумот бериб боришни ташкил этиш.

3. Ўзбекистон Республикаси кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг устувор вазифалари бўйича Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари лойиҳалари ва улар учун масъул ишчи гуруҳлари таркиби тасдиқлансин.

Ишчи гуруҳлар фаолиятига юқори малакали мутахассислар ва олимлар ҳамда хорижий экспертларни кенг жалб этиш назарда тутилсин.

4. Таълим муассасалари, биринчи навбатда олий таълим муассасалари профессор-педагогик ходимлари сафидан етук ўқитувчи кадрлар тайёрлаш, уларнинг ривожланган хорижий мамлакатлар таълимидаги ижобий тажрибаларни ўрганиши, ўқитишнинг янги педагогик технологиялари билан танишиши ва чет элларда тажриба орттиришини таъминлаш мақсадида «Устоз» республика жамғармаси ташкил этилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси мазкур фармонда белгиланган вазифалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1997 йил 6 октябрь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига ИЛОВА

КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ БЎЙИЧА МИЛЛИЙ ДАСТУРНИ АМАЛГА ОШИРИШ РЕСПУБЛИКА КОМИССИЯСИ ТАРКИБИ

Султонов Ў. Т. — Ўзбекистон Республикаси Бош вазири, раис

Рисқиев Т. Т. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси, раис ўринбосари

Азизхўжаев А. А. — Бош вазир ўринбосари, раис ўринбосари

Зокиров М. О. — Бош вазир ўринбосари котибиятининг мудири, котиб

Комиссия аъзолари:

Алимов Т. А. — Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси

Ҳамидов Б. С. — Бош вазир ўринбосари

Саидова Г. К. — Вазирлар Маҳкамаси ахборот-таҳлил бошқармаси бошлиғи

Назаров Й. А. — Ўзбекистон Республикаси Президенти девони қонунчилик ва суд ҳокимияти органлари билан алоқа бўйича экспертлар гуруҳи раҳбари

Иминов Т. К. — Ўзбекистон Республикаси Президенти девони бош консультанти

Маматов А. Э. — Ўзбекистон Республикаси Президенти девони етакчи консультанти

Қурбонов Ш. Э. — Ўзбекистон Республикаси Президенти девони етакчи консультанти

Жўраев Т. Ж. — Ўзбекистон Фанлар академияси президенти

Жўраев Х. Р. — Маданият ишлари вазири

Йўлдошев Ж. Ғ. — Халқ таълими вазири

Салимов О. У. — Олий ва ўрта махсус таълим вазири

Сайфиддинов Ж. Б. — Молия вазири

Обидов О. — Меҳнат вазири

Ҳабибуллаев П. Қ. — Фан ва техника давлат қўмитаси раиси

Азимов Р. С. — Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки раиси, «Умид» жамғармаси раиси

Беганов В. С. — Давлат солиқ қўмитаси раиси

Мақсудов А. М. — «Ўздавстандарт» бош директори

Исмоилов У. С. — Ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари

Абдураимов Ҳ. М. — «Камолот» жамғармаси раиси

Аминов Н. — «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази раҳбари

Зиёев М. Қ. — Вазирлар Маҳкамасининг бош мутахассиси

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси, Тошкент шаҳар ва вилоятлар ҳокимлари.

Бир шикоят изидан

ТЎҒРИ ГАПГА ТЎҚМОҚМИ?

ёки қўмита раисининг қай тариқа камситилаётганлиги хусусида

Шаробиддин Умаров билан суҳбатлашарканман, унинг оддий тўпори қишлоқ йигитлари сирасига кирмаслигига ишондим, ҳаёт тўлқинларида хўп пишганлигига, ўз зиммасига юклатилган бурч ва масъулиятни чуқур ҳис этишлигига, нигоҳидаги мунгдан эса юзага келган мураккаб шароитдан қанчалик изтироб чекаётганлигига тушуниб етгандай бўлдим.

Шаробиддиннинг изтиробга тўла сўзларини тингларканман, баъзи жойларга ҳамон истиқлолимиз юзага келтирган ижобий ўзгаришлар тўлатўкис етиб бормаганлигини, айрим раҳбарлар эскича қолипда ишлаётганлигини, жамоатчилик ташкилотлари роли ва аҳамиятини тушуниб етмаётганлигини, уларнинг бошқарув ишидаги шерикчилик ҳуқуқини тан олишликни истамаётганлигини, энг ачинарлиси, касаба уюшмаларининг ишловчилари, барча фуқароларни бозор иқтисодиётига ўтиш қийинчиликларидан муҳофаза этишдаги саъйи-ҳаракатларини тушуниб етмаётганлигини ўйлаб ачиндим. Шубҳасиз, йигит ўзига тинчлик бермаётган, вужудини изтиробга солаётган муаммоларни мухбирга очишдан олдин тегишли идораларга борган, агросаноат ходимлари касаба уюшма туман ва вилоят қўмиталари раҳбарлари ҳузурида бўлган. Улар ҳам ҳол-қудрат ёрдам кўрсатишган, маслаҳат беришган. Лекин муаммо охиригача ечилмаган. Шаробиддин охирги чора сифатидагина газетадан паноҳ излаган. Мен масала моҳиятини ўрганиб юрганимда, август ойи охирларида Ш.Умаров билан яна касаба уюшмалари вилоят кенгашида кўришдик.

— Дала ишлари ҳийла енгиллаб қолди,— дейди касабақўм раиси салом-аликдан кейин.— Шундан фойдаланиб деҳқонларимизни маданий ҳордиқ чиқартиришни мўлжаллаганмиз. Қўшни Андижон вилоятининг Балиқчи туманидаги «Сўтақўзи ва Таннозхон» гуруҳини таклиф этиш учун кетяпман. Автобусда боришим керак.

— **Шундай катта хўжаликда биронта транспорт топилмадими?**

Шаробиддин оғир тин олди:

— Сизга айтгандим-ку, раис ҳеч қанақа гапимга қулоқ солмайди деб. Ҳатто, мактаб ўқувчиларини оромгоҳнинг иккинчи босқичига олиб бориш учун тонг саҳар автобус сўраб борганимда ҳам отангга бор, онангга бор, қабилида судра-судра билан аранг тушга яқин тўғрилаган. Бунгача болаларнинг ранги сарғайиб оч-наҳор ўтиришган.

Хўш, биз сўз юритаётган деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмаси (собиқ жамоа хўжалиги)да нима бўляпти? Нега бошқарув раҳбари билан касаба уюшма қўмитаси раиси ўртасида муроса қочди? Бошқарув раиси Абдусалом Эргашев не сабабдан энг оммавий ва обрўли жамоа ташкилоти раисининг ҳуқуқларини тан олишни истамаяпти? Унинг ишловчиларни, барча фуқароларни ижтимоий ҳимоялаш, уларга ва фарзандларига етарли яшаш, ишлаш шароити яратиш борасидаги интилишини қўллаб-қувватламаяпти?

Биз бу саволларга жавоб топиш учун биринчи навбатда юқори касаба уюшма ташкилотлари билан боғландик.

— Ҳақиқатан, мазкур деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмасида бошқарув раҳбари билан касаба уюшма қўмитаси ўртасида бир-бировларини тушунмаслик ҳолати юзага келган,— дейди шу мазмундаги саволимизга жавобан туман тармоқ қўмитаси раиси Дилбархон Тўрабоева. — Ҳатто, икки марта хўжалик фаоллари йиғилишини чақиришиб бошқа масалалар қатори, жумладан, Ш.Умаров фаолиятини муҳокама қилишган, ишлаб чиқаришни ташкил этишга яхши кўмаклашмаётганлигини рўкач қилишиб эгаллаб турган вазифасига нолойиқ топишиб, «лавозимидан озод этишган». Биз бу қарорни «Касаба уюшмалари ва уларнинг ҳуқуқларини кафолатлари» тўғрисидаги Қонун ҳамда Низомга зид бўлганлиги учун бекор қилдик.

Масалани вилоят касаба уюшмалари тармоқ қўмитаси ҳам ўрганиб чиқди. Бу тўғрида қўмита раиси Иброҳимжон Мирзараҳматовнинг мулоҳазасини ҳам сўрадик.

— Бу нарса ғоят кўнгилсиз ҳол,- деди И.Мирзараҳматов.— Аслида хўжалик бошқарувининг ҳам, касаба уюшма қўмитасининг ҳам мақсади битта: турмуш фаровонлигига эришиш, меҳнат кишисини, барча аҳолини ижтимоий муҳофазалаш, етарли меҳнат ва турмуш шароити яратиш. Лекин очиғи бошқарув раиси Абдусалом Эргашев хўжалик миқёсидаги борлиқ муаммолар ва масалаларни ҳал этувчи бирдан-бир шахс ёлғиз ўзимман, деб тушуняпти чоғи, бирон-бир кишининг аралашувини хоҳламаяпти. Ҳолбуки, ҳукуматимиз, шахсан Президентимиз ҳам бошқарувда касаба уюшмалари билан шерикчилик муносабатларини кучайтиришга, ҳамкорликка чақиришяпти. Бу ерда шундай ҳолатни кўрмайсиз. Масалан, йил бошида ушбу хўжаликда 1996 йилги жамоа шартнома бажарилиши ва янгисини тасдиқлашга бағишланган қўшма йиғилишда вакил сифатида қатнашишимга тўғри келди. Касабақўм раиси Умаров ўз маърузасида бу ҳуқуқий ҳужжатда кўзда тутилган ишловчиларни ижтимоий ҳимоялашга тааллуқли кўпгина бандлар қоғозда қолиб кетганлигини тилга олганида бошқарув раиси танқидни тўғри қабул қилмади. Бунинг сабабларини изоҳ бериш ўрнига Шаробиддиннинг тирноғи орасидан кир қидиришга уринди.

Ш.Умаровнинг мухбир номига ёзган шикоят хатидан: «Мен 1996 йилнинг 3 августидан бери ўз вазифамда хотиржам ишлай олмаяпман. Ана шу куни мени касаба уюшмалари Уставига зид равишда хўжалик бошқаруви ташаббуси билан ишдан бўшатишди. Туман ва вилоят касаба уюшма қўмиталари аралашуви туфайлигина декабрь ойидан ўз ишимни давом эттирдим. 1997 йил 19 май куни яна бошқарув «ташаббуси» билан йиғилиш ўтказишиб эгаллаб турган вазифамга «нолойиқ» топишди. Буларнинг бош сабаби Ўзбекистон агросаноат мажмуи касаба уюшмасининг Уставига асосан касаба уюшма аъзоларининг меҳнат ва ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқ ва манфаатларини қаттиқроқ ҳимоя қилишлигим оқибатида бўлмоқда».

Қўмита раиси нега хўжалик раҳбари назаридан қолди? Унинг «гуноҳи» нимада эди? Бу саволларга хўжалик бошқаруви томонидан буғдой бошоғини териш бўйича қўшиб ёзиш содир бўлган эди, деб ёзади муаллиф. — Шунда туман прокуратураси терговчиси мен билан сўроқ-жавоб қилганида бошқарув бу масалага оид ҳеч қандай йиғилиш ўтказмаган, деб гапнинг тўғрисини айтибман. Шунинг учун хўжалик раҳбари мендан қаттиқ ранжиган экан. 1996 йилда эса ҳар бир бригададан 1 гектардан майдонни «дори оламиз» баҳонасида хўжалик раҳбари томонидан соттириб юборилган (яъни ижарага фойдаланиш учун берилган). Бу иш қонунга зид, деб айтиб ўзимни ёмон кўрсатиб қўйдим. Бу йил ҳам ўтган ва ундан олдинги йиллардаги сингари қонунга хилоф ишлар такрорланмоқда. Жумладан, чигитни «Андижон технологияси» бўйича экишда катта хатоликларга йўл қўйилди. Мен буни мутахассис сифатида очиқ айтганимда раис баттар ёқтирмай қолди. Шу каби хато-нуқсонлар оқибатида 1994 йил ва 1996 йилларда пахта ва бошқа қатор соҳалар бўйича ишлаб чиқариш режалари бажарилмади. Мен йиғилишларда маданият, спорт, ободонлаштириш, аҳолини газ, тоза ичимлик суви билан таъминлаш ишлари яхши эмаслигини, ходимларнинг ишлаб қўйган ҳақларини ўз вақтида берилмаётганлигини айтганимда ва касаба уюшма қўмитаси раиси сифатида буларни бошқарувдан талаб қилганимда ёқмаяпман, мени ҳар нарсадан баҳона топиб сунъий равишда обрўсизлантиришга уринишмоқда».

Шикоятчининг арзонасида етарли асос борми? Балки, раис иш устида бирон сабаб билан ранжитгану хом сут эмган банда қатори шунга асосланиб ортиқча эҳтиросга бериляптими?

Халқимизда эгри ўтирсанг ҳам тўғри гапир, деган ҳикматли нақл бор. Хатни ўрганарканман, тарозининг ҳар икки палласига баробар тош қўйиш, раис Абдусалом Эргашевнинг ҳам касабақўм раисига нисбатан мулоҳазаларини тинглаш учун икки бор хўжаликка ўтдим. Биринчисида раиснинг дала айланиб кетганлигини, иккинчи мартасида эса ўғлини уйлантириш ташвишлари билан бандлигини айтишди.

Хўжалик ишлаб чиқаришига оид маълумотларни кўздан кечирарқансиз, ҳозиргина эслатилган нақл талабидан келиб чиқилганда Шаробиддиннинг эътирозларида жон борлигига ишонч ҳосил қиласиз. Дарҳақиқат, А.Эргашев раисликка ўтган 1994 йилда давлатдан 667 тонна, 1996 йилда эса 331 тонна пахта қарздор бўлиб қолинди. Ҳосилдорлик пасайди. Чорвачилик таназзулга юз тутди. Шу давр ичида чорва бош сони 1994 йилдаги 1014 бошдан 1996 йилга келиб 811 бошга тушиб қолди. Жумладан, сигирлар 300 бошдан 250 бошга камайди. Майда шохли ҳайвон тамоман барҳам топди. 50 уя (яшик) асалари боқилаётганлиги ҳолда бу йил бирон кило асал кирим қилинмаганлиги одамни ўйлантириб қўяди. Ҳолбуки, агар ҳар яшик асалари уясидан ҳеч бўлмаганда 10 кг.дан маҳсулот олинганида ҳам йилига камида 500 кило асал тайёрланишини, ҳар 5 уядан йилига янгидан бир уя асалари пайдо бўлишлигини мактаб ўқувчилари ҳам билишади-ку!

Ш.Умаров ўрта звено кадрлари кунимсизлиги мавзуида гап юритганида нимага ишора қиляпти? Ҳақиқатан аҳвол шундайми? А.Эргашев раис бўлиб ишлаётган кейинги уч йил ичида бош ҳисобчи ва бош иқтисодчилар 3 мартадан, механиклар ҳам шунча мартадан, бригада бошлиқлари эса деярлик тамоман янгиланганлигини, ҳатто, баъзи-бирлари йилига бир неча мартадан ўзгарганлигини инобатга олганда шикоятчининг жон куйдиришларига қўшилмасдан бўлмайди.

Қишлоқларни ободонлаштириш, зарур турмуш шароити яратишда арзирли ўзгаришлар қилинмаётганлиги, иш ҳақлари ва болалар учун нафақалар вақтида тўланмаётганлиги борасидаги эътирозлар ҳам ўринли. Янги чиқарилган «Наврўз» ва «Баҳор» кўчаларида яшовчи аҳолидан тушган ёзма шикоят хатларида баён қилинишича, бу кўчаларнинг чиқарилганига 6-7 йил вақт ўтганига қарамасдан ҳалигача асфальт ётқизилмаган. Қишда лой, ёзда чанг. Газ ва водопровод тармоқлари келтирилмаган. Симёғочлар ўрнатилмаганлигидан одамлар техника хавфсизлигиги зид равишда бир-бировларининг томларидан ўзлари билганича сим тортишиб электрдан фойдаланишга мажбур бўлмоқдалар. Хўжаликнинг фарзандлари 2 ёшгача ва ўн олти ёшгача бўлган оилалардан нафақалар бўйича қарзлари анчага етиб қолган.

Энди Шаробиддин Умаровнинг икки бор хўжалик бошқаруви ташаббуси билан ишдан «бўшатилганлиги» воқеасига батафсилроқ тўхталмасдан ўтиб бўлмайди. Бу масала ҳам Шаробиддиннинг касаба уюшма туман тармоқ қўмитасига йўллаган тушунтириш хатларида ҳам ўз ифодасини топган. Унинг мазмуни қуйидагича: Ўтган йилнинг 27 июлида Ш.Умаров хўжалик раҳбари томонидан 12-пахтачилик бригадасига вакил бўлиб тайинланганди. Бригадир бу ерда йил бошидан бери тўрт марта ўзгартирилганилигидан аҳвол анча мураккаб эди. Сўнгги марта тайинланган бригадир касал бўлиб бир неча кундан бери тоби қочиб ишга келмаётган экан. Боз устига бригада ҳисобчиси ҳам хотини касал бўлиб шифохонага қатнаш билан овора эди. Шаробиддин далага борган куни мавжуд 63 аъзодан 18 нафари ишлаётган экан. Вакил уйма-уй юриб одам йиғишга тушди. Шундай кунларнинг бирида хўжаликка ташриф буюрган туман вакили касабақўм раисини даладан топмаган ва хўжалик раисига дарҳол йиғилиш чақириб ишдан бўшатишни буюрган. А.Эргашев эса бу топшириқни жон деб адо этган.

Шаробиддиннинг иккинчи бор ишдан «бўшатилиши»тарихи ҳам деярлик биринчисиникига ўхшашиб кетади. Баҳорги экиш даврида бригадаларга бириктилган вакиллар фаолияти муҳокама қилинган қўшма йиғилишда бригададаги бу соҳадаги аҳвол ёмонлиги учун (?) Ш.Умаров эгаллаб турган вазифасига «нолойиқ» деб топилди. «Ажабо, ишлаб чиқариш учун биринчи навбатда хўжалик раҳбари, қолаверса, бош ҳосилот ва бригадир айбдор эмасми» дея куйиниб ёзади Ш.Умаров ўзининг туман тармоқ қўмитаси раиси номига битилган навбатдаги тушунтириш хатида.

Абдусалом Эргашевнинг касаба уюшма қўмитаси раисига бунчалик ёпишиб олганлиги ва ҳар хил йўллар билан уни камситишга, обрўсизлантиришга, энг ажабланарлиси, вазифасидан бўшатишга ҳаракат қилаётганлигини кўриб балки хўжалик раҳбари касаба уюшмалари Устави ва Низомидан бехабардир, бу жиддий масала хўжалик бошқаруви маъмуриятининг хоҳиши билан ҳал этилмаслигини билмаса керак, деган хаёлга борарсиз. Аслида ундай эмас. А.Эргашев касаба уюшмалари ҳақидаги Қонун ва Низом ҳамда Уставдан яхшигина хабардор. Ҳақиқий касби мактаб ўқитувчиси бўлган Абдусалом Эргашев анчагина йил халқ таълими ходимлари касаба уюшма туман қўмитаси раиси бўлиб ишлаган.

Донолар бир кун жанжал чиққан жойдан қирқ кун барака қочади, деган эканлар. Қизиқ, хўжалик раиси қачонгача Шаробиддиннинг ишловчилар манфаатини кўзлаб бошқарув идорасига билдирган эътирозлари учун қувиштиради, обрўсизлантиришга, арзимаган нарсадан баҳона топиб вазифасидан бўшатишга интилади? Бизнингча, раисга ҳуқуқ ва бурчларини, касаба уюшмалари унга ҳеч қачон тобе эмаслигини, унинг буйруғи ва кўрсатмаларига кўз тутмаслигини тушунтириб қўядиган ташкилот Уйчи туманида топилади, деб умид қиламиз.

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири

Муносиб ҳисса

Жорий йилда 44 минг 730 тонна пахта йиғиб олиш йўлида самарали меҳнат қилаётган Поп тумани пахтакорлари йиллик марра сари дадил одим ташламоқда. Бугунги кунда пахтазорларда 17,5 минг теримчи-ҳашарчилар баракали меҳнат қилмоқдалар. Ҳар куни 1 минг 100 тоннадан зиёд пахта қабул пунктларига топширилмоқда. Бир қатор хўжаликларда кунлик суръат режага нисбатан 3,5-4 фоиздан ошириб бажарилмоқда.

Бунда туман маданият уйи қошидаги «Наврўз» ашула ва рақс халқ ансамблининг қўшаётган ҳиссаси ҳақида гапириб ўтиш ўринлидир. Бу даста ўз фаолияти билан туман пахтакорлари ғайратига ғайрат қўшмоқда.

«Ишонч» мақолалари изидан

«КЎЗГУДАГИ ДОҒЛАР»

«Ишонч» газетасининг 5 август сонида босилган Ж.Нуримматовнинг «Кўзгудаги доғлар» номли танқидий мақоласи Қўшкўпир тумани ҳокимлигида атрофлича муҳокама қилинди. Мақолада қайд қилинган камчиликлар асосан тўғри.

Мақолада қайд қилинганидек, бозор ҳудудида бажарилиши лозим бўлган ишлар талайгина. Барча савдо расталари қайта таъмирлашга муҳтож. Шуларни ҳисобга олиб, туман ҳокимлиги «Гозовот-Дўстлик» бозори маъмурияти билан ҳамкорликда бозор фаолиятини яхшилаш мақсадида тадбирлар ишлаб чиқди.

И.КАРИМОВ,
Қўшкўпир тумани ҳокимининг ўринбосари

«ПАШШАХОНАСИЗ ХОНАДОННИ АХТАРИБ»

«Ишонч» газетасининг шу йил 4 сентябрда берилган «Пашшахонасиз хонадонни ахтариб» мақоласи уй-жой хўжалиги тресги 3-даҳа оқсоқоллар кенгаши билан биргаликда муҳокама қилинди. Дарҳақиқат, мақолада кўрсатилган 3-даҳанинг 25-уйи ертўласидаги оқавага мўлжалланган қувури июнь ойи охирида ёрилиб кетган.Тўғри, кейинчалик қувур тузатилган, ертўлага тошган сув олинган. Шаҳар санитария дизенфекцияси томониидан пашшага қарши дори сепилган. Умуман трестга қарашли уйларга ҳар ойда уч марта пашшага қарши дори сепилади. Бу тўғрида шаҳар санитария дизенфекцияси билан йил бошида шартнома тузилган. Ҳозирги пайтда 25-уй ертўласидаги пашшалар тугатилган, қувур тузатилган, оқава оқиб тушаётгани йўқ.

С.ШОКИРОВ,
Урганч шаҳар уй-жой хўжалиги трести бошқарувчиси

1997 йил — инсон манфаатлари йили

АЁЛЛАР АРДОҒДА БЎЛСА...

Аёл оила посбони, ҳаётимиз мазмунидир. Кундалик турмушимизни ана шу аҳли зеболар иштирокисиз тасаввур этиб бўлмайди. Инсон манфаатлари йилида аёлларимизга бўлган ҳурмат-эътибор янада ортди. Бугунги шароитда аёлларимизни ижтимоий муҳофазалаш аҳволи қандай? Улар ғамхўрлик билан тўла қамраб олинаяптими? Мухбиримиз ана шу хусусда Сирдарё вилояти меҳнат, аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий муҳофаза қилиш бошқармаси бошлиғи Ғафуржон Нўъмонович Алиев билан суҳбатлашди.

— **Ғофуржон Нўъмонович, қишлоқ аёлининг юки енгил эмас. Айниқса серфарзанд оилаларда аёлларимиз кўпроқ рўзғор юмушлари билан шуғулланиб қолишаяпти. Уларни иш билан таъминлаш, ижтимоий муҳофазалаш борасидаги аҳвол ҳақида гапириб берсангиз.**

— Мамлакатимизда соғлом авлодни камол топтириш энг биринчи галдаги вазифага айланган вақтда вилоятимизда истиқомат қилаётган 643,5 минг аҳолининг 322,3 минг нафарини аёллар ташкил қилади. Уларни иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоялаш борасида бир қатор ишлар амалга оширилди. Айни пайтда ҳисобимизда турли сабабларга кўра иш билан банд бўлмаган 9,8 минг нафар КУП БОЛАЛИ оналар бор. Ўтган саккиз ойда бошқарманинг туман ва шаҳарлардаги бўлимларига 2112 нафар иш қидираётган аёллар мурожаат қилишди. Шуларнинг 1386 нафари қишлоқда яшовчи фуқаролардир. Ўтган муддатда 839 нафар аёллар ўз касбикорига, мос ишларга жойлаштирилди. Ишсизлик мақомини олган 1075 нафарига ишсизлик нафақаси тайинланди. Меҳнат бўлимларида рўйхатда турган 105 нафар аёлга 50.175 сўмлик моддий ёрдам кўрсатилди.

— **Вилоятда ишсизлик мақомини олган аёлларни ўқитиш, касб-ҳунар ўргатиш борасида олиб борилаётган ишлар хусусида ҳам тўхталсангиз.**

— Энг аввало бизга иш қидирувчи сифатида мурожаат қилган аёллар билан мутахассисларимиз тегишли тарзда иш олиб боради. Унга мос иш танлашга кўмаклашиш зарур. Шу боис ҳам бу масалага ўта ҳушёрлик билан ёндошамиз. Вилоят бўйича 169 нафар рўйхатдан ўтиб ишсизлик мақомини олган аёллар ўзлари танлаган мутахассислик бўйича ўқияпти. Ўқишни битиргач, 76 нафар аёл ишлаб чиқаришнинг турли тармоқларига ишга жойлаштирилди. 93 нафар аёл қайта ўқиб, малакасини оширмоқда. Жойлардаги бўлимларимиз таклифига биноан барча шаҳар ва туманлар ҳокимлари ижтимоий ҳимояга муҳтож шахслар учун махсус иш жойлари (квота) белгилаб қўйган. Ушбу квота бўйича 924 иш ўрни ижтимоий ҳимояга муҳтож аёлларни ишга жойлаштириш учун ажратилди. 622 аёл эса ана шу афзалликдан фойдаланишга муваффақ бўлдилар. Буларнинг 94 нафари меҳнат бўлимлари йўлланмаси орқали иш билан таъминланди.

— **Республика Вазирлар Маҳкамасининг «Болали оилаларни ижтимоий қўллаб-қувватлашни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори қандай бажарилаяпти?**

— Вилоятда 108200 та кўп болали оилалар мавжуд. Ўтган саккиз ойда маҳалла қўмиталарига 66120 та кўп болали оиладан нафақа тўлашни сўраган ариза тушди. Улар шароити ўрганилиб 42617 оилага нафақа тайинланди. Нафақа пулларининг ўз эгаларига етиб боришини таъминлаш мақсадида 61 нафар ходим шаҳар ва туман ҳокимлари вакиллари сифатида ўз-ўзини бошқарув йиғинларига бириктирилган. Август ойига қадар кам таъминланган кўп болали оилаларга 115673,9 минг сўм нафақа тўланди.

— **Баъзан эркаклар бажаришга қийналадиган юмушларда аёлларни кўриб юрагинг эзилади. Айрим ташкилотларда аёллар меҳнати ўз қадрини топмаётганлиги ачинарли. Бунга чора борми?**

— Тўғри, бундай кўнгилсиз ҳоллардан батамом қутилиб кета олганимиз йўқ. Ишлаб чиқаришда 4732 нафар аёл хизмат қилади. 482 нафар аёл эса ноқулай меҳнат шароитида ишламоқда. Транспортда 136 аёл, қурилишда 1496, алоқада 371 нафар аёллар хизмат жойлари шароити ёмон. Масалан, Меҳнатобод туманидаги 31-механизациялашган кўчма жамланма фаолияти ўрганилганда аёллар муҳофазасига етарлича эътибор қаратилмаганлиги аниқланди. Бу ерда сувоқчи аёллар махсус кийим бош, шахсий ҳимоя воситалари билан таъминланмаган. Дам олиш хонаси, кийим алмаштириш хоналари йўқ. Аёл меҳнатига эътиборсизлиги учун кўчма жамланма бошлиғи И. Ибодуллаевга энг кам иш ҳақининг беш баробари миқдорида жарима солинди ва бажарилиши мажбурий бўлган ёзма кўрсатма берилди. Худди шундай камчиликларни вилоят таъмирлаш қурилиш трестига қарашли Гулистон махсус механизациялашган кўчма жамламасида ҳам учратдик. Камчиликларга йўл қўйган бошлиқ Ш. Темиров ҳам жарима билан сийланди.

Қисқаси, аёл меҳнатини қадрлаш уни жамият учун авайлаб асраш ҳар биримизнинг бурчимиздир. Қачонки аёл эл ва жамоа ардоғида бўлар экан, у ўз қадрини, ўрнини топади.

Суҳбатдош:
Нурилла ШАМСИЕВ.

КАСАБА УЮШМАЛАРИДА

ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАР

Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг навбатдаги раёсат йиғилиши бўлиб ўтди. Раёсат йиғилишида «Касаба уюшмаси аъзоларини ижтимоий ҳимоя қилишни кучайтириш борасида Бухоро вилояти тармоқ касаба уюшмаси қўмитаси ва вилоят касаба уюшмалари кенгаши, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари маъмурияти ва касаба уюшмаси қўмиталари ҳамда Бухоро шаҳар талабалар касаба уюшмаси қўмитаси билан ҳокимият ўртасида 1996-97-йиллар учун имзоланган жамоа шартномаси ва Битимларнинг бажарилиши аҳволи тўғрисида», «Ўзбекистон Фанлар Академияси Самарқанд бўлими касаба уюшмаси қўмитасининг ёш олимлар билан ишлаш аҳволи ва уларга ижодий ишлар учун шарт-шароитлар яратиб беришдаги тутган ўрни», «Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Маънавият ва маърифат» жамоатчилик Маркази фаолиятини янада такомиллаштириш ва самарадорлигини ошириш тўғрисида»ги фармони асосида тармоқ ходимлари, талаба ва ўқувчилар ўртасида маънавият ва маърифат, таълим тарбияни янада ривожлантириш бўйича Хоразм вилояти касаба уюшмаси қўмитасининг олиб бораётган ишлари тўғрисида» ва бошқа долзарб масалалар кўриб чиқилди.

Йиғилишда кўрилган масалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

Деҳқончиликда ярим асрлик тажрибага эга бўлган Тошпўлат Қудратовнинг айни вақтда 30 гектар ер майдонида анжирзори бор. Ҳосилга кирган 20 гектар анжирзордан бу йил 70 тонналик маҳсулот кўтарилди. Ўз меҳнати, тадбиркорлиги эвазига у киши ўзининг ҳам иқтисодий, ҳам ижтимоий муаммоларини ҳал этиб келаётир.

Суратда: (чапдан) Самарқанд туман касаба уюшмалари кенгашининг раиси З.Жўрақулова, соҳибкор Т.Қудратов ҳамда хўжалик касаба уюшма қўмитаси раиси Х.Ҳамидова ижтимоий соҳада гурунглашишмоқда.

Н.Алмуродов
сурати.

СОҲИБКОРЛАР ҒАЙРАТИ

Ёш ва навқирон Навоий вилоятининг сарҳадида жойлашган Хатирчи туманидаги «Оқ олтин» жамоа хўжалигининг боғбону соҳибкорлари бу йил ҳар қачонгидан ҳам мўл ва сифатли маҳсулот етиштириш учун астойдил курашмоқдалар. Айниқса, бу борада хўжалик соҳибкорлари амалга ошираётган ишлар ибратли бўлаётганлигини алоҳида қайд этиш ўринлидир. Чунончи, улар жорий йилда эл дастурхонига 100 тонна ширин-шакар узум тортиқ этдилар. Соҳибкорларга катта тажриба эгаси, уста деҳқон Тоштемир ака Пардаев саркорлик қилади. Тоштемир Пардаев ўз соҳасининг пухта билимдони, меҳнат қилишдан, изланишдан асло эринмайдиган одам. Кези келганда тўплаган бой тажрибаларини ҳамкасблари билан ўртоқлашади, уларга тармоқни ривожлантириш истиқболлари ҳақида сўзлаб беради. Бригадирнинг ўзига хос ажойиб хислатларидан бири, унинг янгилик сари интилишидир.

У меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг янги усули — пудратнинг самарадорлиги ва тежамкорлиги ҳақида радио, телевизордан, газета-журналлардан эшитиб, ўқиб юрарди. Ўзича ўйларди: «Нега бизда бу илғор усулни жорий қилиб бўлмас экан, бунга халақит берадиган бирор тўсиқ йўқку». Юрагидагини қоғозга тушириб, жамоа хўжалиги бошқарувига мурожаат этди. Раҳбарлар ҳам унинг аризасини инобатга олишди. Шундай қилиб, пудрат асосида меҳнат қилишга ўтган мева-сабзавотчилик бригадаси ташкил топди. Тўғри, ишни ташкил этишда дастлабки пайтлари бироз қийинчиликлар бўлди. Бригаданинг баъзи аъзолари пудрат ҳақида аниқ тасаввурга эга эмасди. Бироқ, ташкилотчи ва ташаббускор бригадир янги усул ва унинг ишлаб чиқаришдаги муваффақиятлари хусусида ҳар бир соҳибкор ва боғбонга тушунтирди, бу борада йўл-йўриқ ва маслаҳатлар берди. Натижада бригада таркибида кўплаб звено ва оилавий пудрат ташкил топди.

Ана шундай оилавий звенолардан бирига Шеназар Очилов етакчилик қиляпти. Мазкур звено аъзолари шартномага кўра 1,5 гектар узумзордан 2,6 тонна узум етиштиришлари керак эди. Звено соҳибкорлари ана шу олий мақсадни рўёбга чиқариш учун муштни бир ерга урган ҳолда меҳнат қилишди. Ерни шудгорлаш, ток очиш, ишлов бериш ва суғориш юксак агротехника қоидалари асосида олиб борилди. Дала ишлари муваффақиятини таъминлашда Шеназар ака бош-қош бўлди, бу борада у илғорлар тажрибаси уста соҳибкорлар маслаҳатига амал қилди. Натижа чакки бўлмади, узумзорларда мўл ҳосил етиштирилди. Биз звено даласида бўлдик. Соҳибкорларнинг бир ташвишига ўн ташвиш қўшилган палла, ҳозир Шеназар ака билан суҳбатимиз қизиб кетди.

— Бу усул бизга маъқул бўлди, — дейди у. — Энг асосийси одамларимизда меҳнатга бўлган қизиқиш кучайди. Улар қалбида янги-янги ташаббускорлик чашмаси кўз очаяпти. Улар нима учун ишлаётганликларининг туб маъносини англаб етдилар. Звеномизда меҳнат интизоми яхшиланди, ишда ўзбўларчилик ва ишламасликка кескин барҳам берилди. Қисқаси, пудратда хосият кўп экан. Биз бу усулда ишлашни давом эттирамиз.

— **Хўжаликнинг аксарият звеноларида жорий йил ҳосили саранжомлаб олинди, сизлар узум узишни энди бошлабсизлар, нима, ҳосил кечки бўлдими? — сўрадик звено бошлиғидан.**

У киши мийиғида кулиб: «Ука, деҳқончиликда шошма-шошарликка йўл қўйиб бўлмайди, шундай қилиндими, ҳосил сифатига путур етади. Бунинг оқибати эса ўз-ўзидан маълум. Биз ишнинг шу томонига жиддий эътибор бердик, узум облон ширага энгач, уни териб олишни бошладик.

Ҳа, звено бошлиғи ҳақ. Гап сифатли маҳсулот етиштиришда. Бунга амал қилинса, пудратчининг моддий манфаатдорлиги ошувини звено аъзолари яхши билишади. Ҳосилни йиғиштириб олишда Шеназар аканинг умр йўлдоши Моғул опа ҳамқанот бўляпти.

Улуғбек АКТАМ
ўғли

Истеъмолчи манфаати - муқаддас

БЕМИННАТ ХИЗМАТ САМАРАСИ

Ушбу инсон манфаатлари йилида Президентимиз ва Вазирлар Маҳкамасининг Фармон ва Қарорлари бозор иқтисодиёти шароитига ўтиш даврида халқимизни ижтимоий ҳимоялашда айни муддао бўлиб, юртимиз ривожида, унинг обрўсини, нуфузини баланд кўтаришга хизмат қилмоқда. Кейинги пайтда эълон қилинган «Озиқ-овқат маҳсулотларининг айрим турларини сотишни тартибга солиш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарор ҳам ўзининг ижобий маҳсулини бермоқда.

Биз хизмат сафаримиз давомида Сурхондарё вилояти Денов туманида бўлганимизда қарор ижроси йўлидаги ижобий ишларни кўриб қувондик.

— Туманимизда белгиланган озиқ-овқат маҳсулотларини аҳолига ўз вақтида етказишни туман ҳокимлиги ўз назоратига олган,— дейди бизни илиқ чеҳра билан кутиб олган туман ҳокими, Олий Мажлис депутати Тилло Менглиев.— Тумандаги мавжуд барча дўконларимиз расталарида, асосий истеъмол маҳсулотларнинг кети узилгани йўқ. Биргина «Парвоз» савдо-ишлаб чиқариш ҳиссадорлик бирлашмаси аҳолига сентябрь ойида 32 тонна шакар, 104 тонна ун, 7 тонна ёғ етказиб берди.

Шунингдек, туманимизда кўчма дўконлар ташкил қилиниб, жойларда пахтакорларимизга хизмат қилмоқда. Туманимизда сентябрь ойида пул эмиссияси 87 миллион сўмга кўтарилиб, пахтакорларни ўз вақтида рағбатлантирилиб, болалар нафақалари, ойлик маошлари вақтидан кечиктирилмай тақсимланмоқда.

Биз туман ҳокимининг иқтисод бўйича муовини Абдураҳмон Файзиев билан туман савдо шахобчаларини кузатганимизда, туман ҳокимининг юқорида айтган сўзлари қанчалик ҳақиқат эканлигига яна бир бор амин бўлдик.

Туман қишлоқларидан биридаги 6-дўконга ташриф буюрганимизда бизни қарши олган дўкон мудири Йўлдош Буриевни савдо маданиятига, дўкондаги санитария ҳолати ҳамда расталардаги барча маҳсулотларнинг керагича захирада мавжудлигига гувоҳ бўлдик.

Шунингдек, туман марказий касалхонасига қарашли дорихоналарда зарур 20 хилдаги дори-дармонлар чегараланган нархда халққа етказилмоқда. Ушбу рукнда бериб бораётган мақолаларимиздан, аниқроғи «Хўжасизлик оқибати» номли мақоламизда Денов шаҳар савдо-сотиқ шахобчаларини қаттиқ танқид қилган эдик. Танқиддан керакли хулоса чиқариб олган шаҳар ҳокимлиги керакли чора-тадбирларни ишлаб чиқиб, ижобий ишларга қўл урмоқдалар.

Ушбу ижобий қарор ижроси қўшни Сариосиё туманида ҳам ҳукм сурмоқда. Биз тумандаги ўн олтинчи ва бошқа қатор дўконларга ташриф буюрганимизда Б.Холиқов, Ҳ.Нуриллаеваларнинг истеъмолчиларга кўрсатаётган бегиннат хизматидан мамнун бўлдик.

Улуғбек АҲРОРОВ,
«Ишонч» мухбири.

ОИЛА ДАВРАСИДА

ОДАМИЙЛИК САБОҚЛАРИ

ОНА ПОЙИГА ПОЁНДОЗ БЎЛИБ...

Жаҳонда энг олий неъматдир фарзанд,
Фарзанд бўлур ёлғиз жонингга пайванд.
Фарзанд билан тўлур мақсадинг жоми,
Фарзанд бирла қолур ҳар кимнинг номи.

Абдураҳмон ЖОМИЙ.

Яқинда маҳалламиздаги хонадонлардан бирида фарзанд дунёга келганлиги учун ақиқа тўйи (йиғини) бўлди. Унда катта бир масжиднинг имоми (Эргаш қори) келиб мазмунли маъруза қилиб берди.

— Ҳар бир хонадонда янги фарзанднинг ёруғ дунёга келиши катта бахт ҳисобланади, — деди имом ўз сўзида. — Чунки инсоннинг номи-нишонини улуғ аллома Абдураҳмон Жомий айтганларидек, фарзанд орқали қолади. Энди бизнинг асосий мақсадимиз тўкин дастурхон атрофида ўтириб, ақиқа қилувчининг ноз-неъматини танаввул қилиб кетиш эмас, балки дунёга янги келган гўдакка соғ-саломатлик тилаш, келгусида баркамол инсон бўлиб, аввало ота-онасини, сўнг бошқаларни ҳурмат-иззат қиладиган фарзанд бўлишини, туғилиб ўсган ерини — Ватанини эъзозлайдиган меҳнатсевар инсон бўлишини тиламоқчимиз. Аввало ота-онаси олдидаги ўз бурчини оқлай оладиган фарзанд бўлиб етишсин.

Бир киши Пайғамбаримиз Муҳаммад саллолоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига келиб: «Эй оллоҳнинг Расули, мен одамлардан кимга яхшилик қилай? — дебди. Пайғамбаримиз: «Онангга», — деб жавоб берибдилар. Ҳалиги киши: «Ундан сўнг-чи?» — деса: «Онангга» — дебдилар яна. «Ундан сўнг-чи?» — дея яна сўрабди ва яна «Онангга», — деган жавобни олибди. Тўртинчи марта сўраганида эса: «Отангга», — деган эканлар.

Мана шу ҳадисни шарҳловчи уламоларимиз онанинг фарзанддаги ҳаққи отанинг ҳаққига нисбатан уч баробар кўп бўлади, дейишган экан. Нима учун? Чунки, она фарзандини тарбиялаб ўстиришда отадан кўра кўпроқ машаққат чекади.

Онага фарзандлик бурчини сидқидилдан ўтаётганлар орамизда кўп. Шу йил август ойида йўлланма билан Янгийўл туманидаги юрак-асаб касалликлари санаториясида даволаниб, дам олиб қайтдим. Санаторияда 200 га яқин кекса оталар ва оналар бўлиб, булар орасида 30 га яқин кўзи ожиз ногиронлар ҳам бор эди. Булар 2—3 та бўлиб, бир-бирларини етаклаб, бемалол санаторияда бошқалар каби дам олардилар. Улар орасида 20 ёшларга борган бир йигит ҳар доим кўзи ожиз онасини ошхонага ҳам, концерт майдонига ҳам етаклаб олиб келар, сайр қилдирар, гаплашиб ўтирар эди. Кўпчилик шу она-болага қараб, кўзи очиқ ўғилга тасаннолар айтарди. Мен шу йигитнинг онасига бўлган меҳр-муҳаббатини кўриб, ҳадисда айтилган ривоятни эсладим. Бир куни онаси шифокор ҳузурига кириб кетганида, Ғофуржон билан йўлакда ёнма-ён ўтириб суҳбатлашдим.

— Ойим 55 га бордилар, — деди Ғофуржон, — илгари кўзлари соғ эди. 3 та ўғиллари бор. Мен энг кичигиман. Катта акаларим Тошкентда туришади, аммо ҳар доим дам олиш куни ё улар бизникига (Занги отага) келишади ёки биз Тошкентга бориб келамиз. Ойим мени туққанларидан сўнг кўзлари ожиз бўлиб қолган экан. Шундай бўлса-да, мени еру кўкка ишонмай боқиб, тарбия қилдилар. Ўтган йили уйландим. Яқинда бир ўғилча кўрдим. Ойимга ҳар йили ногиронлар жамоасидан текинга йўлланма беришади. Шу йўлланмага ҳар йили келиб шу ерда дам олиб кетамиз. Кўпинча мен билан келишни хоҳлайдилар. Кўзлари ожиз бўлиб қолгач, ногиронча ўқиш-ёзишини ўрганиб олдилар. Ҳозир ногиронлар мактабида ўқитувчилик қиладилар. Отамнинг вафот этганига 15 йил бўлди. Занги отадаги «Ёшлик» маҳалласида 16 сўтих боғ участкамиз бор. Мен Ногиронлар жамоасида ҳисобчи бўлиб ишлайман. Ҳар доим ойим билан бирга ишга бориб, яна бирга қайтамиз. Ҳеч қандай қийинчилик йўқ. Онам: «Пешонада бор экан», — деб тақдирга тан бериб яшаб келмоқдалар. Ҳеч кимга, ҳеч қачон нолимайдилар.

Истар эдимки, ота-онаси олдидаги ўз фарзандлик бурчини чуқур ҳис эта оладиган ана шундай оқил фарзандлар кўпаяверсин.

Ҳамидулла ЙЎЛДОШЕВ

БОЛАНГИЗНИНГ ТИЛИ ШИРИНМИ?

ОИЛАДА ота-она, умуман катталар нутқи қандай бўлса, болалар ҳам уларга тақлид қилишини унутмаслик керак. Шунинг учун, аввало катталарнинг ўзи ибрат кўрсатишини эътиборга олиб, нутққа алоҳида аҳамият бериш лозим.

Нутқ аввало икки турли бўлади: оғзаки ва ёзма. Биз бу ўринда оғзаки нутқ ҳақида тўхталамиз. Оғзаки нутқ товушли бўлиб, унда мазмун, оҳанг, интонация, дикция, талаффуз муҳим ўрин тутади.

Ҳар қандай нутқ гаплардан ташкил топади, унда ишлатилган сўзлар тушунарли, ўринли бўлсагина фикр очиқ, равон ифодаланади. Демак, бунда луғат бойлиги муҳим ўрин тутади. Болалангиз нутқини ўстиришнинг алифбоси, аввало, уларнинг луғат бойлигини оширишдан бошланади. Бола луғат бойлигини ошириш учун нима қилиш керак?

Луғатлар турли сўзлар, атамалар ва ибoралардан иборат. Улар асосан бадиий асарларда мужассам. Шундай экан, болага кичик-кичик эртак, ҳикоялар ўқиб бериб, расмлар кўрсатиб, уларни қайта ҳикоя қилдириш орқали луғатларини бойитиб бориш мумкин.

Бола нутқини ўстиришнинг иккинчи йўли атроф-теваракдаги предметлар, табиат кўринишини кузатишга, уларнинг номлари, ранги, шакли, ҳажми, бир-биридан фарқини сўраб таққослашга ўргатиш, улардан оддий кичик бир гапни мустақил тузишга ундашдир.

Бола тасаввури ўйин орқали ривожланиб боришини унутмаслик керак. Турли ўйинчоқларга қараб, «Бу нима?», «Нима қиляпти?» каби оддий саволлар бериб, уларни мустақил фикрлашга ўргатиш зарур.

Болани ўртача баландликда, эшитарли, оҳиста, шошилмай, дона-дона қилиб, тартибли сўзлашга ўргатиш нутқ ифодалилигини таъминлайди.

Б. ТУРДИЕВ
доцент.

Болаларингиз ўқисин

Hazrat Bahoviddin Naqshband

Hazrat Bahoviddin Naqshband 1318 yil Buxoro yaqinidagi Qasri Orifon qishlog'ida tug'ilib, 1489 yil shu yerda marhum bo'lganlar. Hazrat Bahoviddin ulug' avliyo, benazr ustoz, ulkan faylasuf, zukko shoir, mohir mato to'quvchi va matoga naqsh soluvchi (naqshband) sifatida tarixda qolgan - elu-elatlar , xalqu-millatlar dilidan joy olgan zot hisoblanadilar.

Оила ва ҳуқуқ

УМУМИЙ МУЛККА ЭГАЛИК ҲУҚУҚЛАРИ

Аҳолини ҳуқуқий жиҳатдан муҳофаза қилиш, уларда ҳуқуқий онг ва маданиятни шакллантириш бугунги кунда ҳар бир ҳуқуқшуносларнинг олдида турган муҳим вазифадир. Ҳуқуқий билимдонлик маънавият ва маданиятнинг ажралмас қисмидир.

Кўпгина кишилар ҳуқуқларини билмаганликлари учун жуда кўп хатоларга йўл қўядилар. Энг кўп можаролар эр-хотин ўртасидаги умумий мулкка эгалик ҳуқуқларини билмасликлари оқибатида келиб чиқмоқда.

Республика «Оила ва никоҳ» Кодексининг 29-моддасига асосан «Эр-хотинни» никоҳга қадар ўзларига тегишли бўлган мулки, шунингдек, никоҳ давомида ҳадя ёки мерос тариқасида олган мулклари уларнинг ҳар бирининг ўз мулки ҳисобланади.

Эр-хотиннинг бирига никоҳга қадар тегишли бўлган ёки у никоҳ давомида ҳадя ёки мерос тарзида олган уй-жой никоҳ давомида эр-хотиндан бирининг ёки иккаласининг маблағлари ҳисобига капитал ремонт қилинганлиги, қўшиб қурилганлиги ёки қайта қурилганлиги суд томонидан аниқланган тақдирдагина эр-хотиннинг биргаликдаги умумий мулки деб ҳисобланиши мумкин».

Айрим ҳолларда никоҳ тўйи муносабати билан келин томон куёвга, куёв томон эса келинга сарпо (совға) тариқасида берган буюмларини ёки никоҳланишда бир-бирига тақдим этган никоҳ узукларини қайтариб олишни, шунингдек, тўй харажатларини ундириб беришни даъво қилиш асоссиз даъво деб ҳисобланиши лозим.

«Оила ва никоҳ» Кодексининг 26-моддасида «Эр ва хотин ўзларининг биргаликдаги умумий мулкини эгаллаш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф қилишда тенг ҳуқуққа эга.

Эр-хотиндан бири ўзининг биргаликдаги умумий мулк бўлган уй-жой ва автомашинасини бошқа шахсларга ўтказганда, иккинчисининг бунга розилиги ёзма шаклда ифодаланиши шарт», — дейилган.

Агарда уй-жой ёки автомашина умумий мулк бўлгани ҳолда эр-хотиндан иккинчи томоннинг ёзма равишдаги розилигисиз сотиб юборилса, ҳадя қилинса ёки бирон усул билан бошқа шахсга ўтказилса, иккинчи томон бундай шартномани бекор қилишни ва тарафларни илгариги ҳолатларига келтиришни талаб қилишга ҳақли. Ҳатто уй-жойни ёки автомашинани бу қоидага риоя қилмасдан эгаллаб олган шахс томонидан учинчи шахсга ўтказиб юборилган тақдирда ҳам бу ҳақда тузилган шартномаларнинг ҳаммасини бекор қилиб, уй-жой ёки автомашина ўғирланган ёки йўқотилган мулк қатори эгасига қайтариб берилади.

Оилавий муносабатлардан келиб чиқадиган яна бир муаммо — бу никоҳсиз туғилган болаларни аниқлаш муаммосидир. Бу — бошқа мавзу. Келгусида сизларга шу муаммоларни ҳал қилишда суд томонидан қўлланиладиган айрим қонунлар ҳақида ҳам баён қиламиз.

Тўлаган ХОНХЎЖАЕВ,
ҳуқуқшунос.

Психолог ҳузурида

ҲИССИЁТИНГИЗНИ ЖИЛОВЛАЙ ОЛАСИЗМИ?

Муҳарририятдан: Олам ичра олам бўлган инсон, унинг руҳий дунёси жуда мураккаб тузилган. Уни ўрганиб, тушунтириб беришга барча замонларнинг буюк ақл эгалари ҳаракат қилиб келишган. Инсон ҳаёти, ижтимоий фаолияти ва шахслараро муносабатлар, айниқса, шиддаткор асримизда янада мураккаблашиб кетдики, бу кишилар руҳиятига қўшимча юк бўлиб, стресс (зўриқиш, танглик), аффект (ўта кучли зўриқиш) ҳолатларини вужудга келтираяпти. Бу хил ҳолатларнинг сурункали давом этиши эса, турли руҳий ва жисмоний касалликларни ва бузилишларни туғдиради.

Газетамиз «Психолог ҳузурида» рукнини очиб, азиз газетхонларимизга салбий холатларга тушмасликлари учун, инсоний муносабатларда нималарга эътибор қилишлари кераклиги ва ўзларининг руҳий имкониятларини қандай бошқаришга ўрганишлари мумкинлиги ҳақида маслаҳатлар бериб борамиз. Шунингдек, сизлардан келган саволларга ва сизларни қизиқтирган мавзуларда суҳбатлар уюштирамиз. Рукнни Тошкент Давлат университети психология кафедрасининг доценти Мўминхон Маматов олиб боради.

Бугунги суҳбатимиз ҳиссиёт ҳақида бўлади.

Воқеликдаги айрим ҳодисалар бизни қувонтиради, баъзилари хафа қилади. Айрим нарсаларга биз ҳайратланиб қарасак, баъзи бир нарсаларга лоқайд қараймиз. Бизни ғазаблантирадиган ёки аксинча, руҳлантирадиган воқеа ва ҳодисалар ҳам учрайди. Буларнинг барчаси ҳиссий кечинмалар бўлиб, кишининг нарса ва ҳодисаларга субъектив муносабатидан келиб чиқади.

Ҳиссиёт ижобий ва салбий кечинмаларга бўлинади. Кишига ёқадиган кечинмалар ижобий, аксинча, ёқимсиз, нохуш кечинмалар салбий бўлади.

Ҳиссий кечинмалар танамиздаги физиологик жараёнлар билан узвий боғланиб кетганлиги учун, бу бизнинг саломатлигимизга таъсир кўрсатади. Айниқса юрак, овқат хазм қилиш ва ички секреция безлари фаолияти билан узвий боғланган.

Ҳиссиётда кайфият муҳим ўрин тутади. Кайфият кишининг фаолиятига, бошқа кишилар билан бўладиган муносабатларига таъсир этади. Ҳар бир киши ўз кайфиятини бошқаришга ўрганиши керак. Кайфият «юқумли» бўлади. Сизнинг яхши кайфиятингиз бошқаларга ҳам ўтиши мумкин. Шунинг учун уйда, кўчада, ишхонада бўлсин, бир-биримизга яхши кайфият улашишга ҳаракат қилишимиз керак.

Эрталаб фарзандингизнинг салом бериб, олдингизга келиши, ширин суҳбат қуриб нонушта қилиш, завжаи мухтарамангизни «яхши боринг», «хайр» деб ишга кузатиб қўйиши сизда яхши кайфият туғдиради. Руҳингиз енгил бўлиб ишга борасиз. Шу куни ишингиз ҳам унумли бўлади.

Шуни айтиш керакки, ҳиссий кечинмаларимиз танамизнинг ташқи ўзгаришларида — юз ва кўзда, имо-ишораларда, гавда ҳаракатларида, йиғи, кулгусида яққол намоён бўлади. Бу физиологик жараёнлар ҳиссий кечинмаларнинг ташқи ифодалари бўлиб, сунъий равишда бўлса ҳам уни такрорлаб туриш кишида турли кечинмаларни ҳосил қилади. Масалан, қовоғингизни солиб, хафалик ҳолатини тасвирлаб турсангиз, дарҳақиқат, бироздан кейин сизда шу ҳолат вужудга келади. Аксинча, табассум қилиб, очиқ юз бўлишга ҳаракат қилсангиз, бир неча дақиқадан кейин сизда шу кайфият туғилади.

Айниқса, эрталаб ишга борганда саломлашиш, ҳамкасбларингизга бир-икки оғиз илтифотли, мақтов сўзларни айтишингиз уларнинг кайфиятини кўтаради. Уларнинг сиз билан бўладиган муносабатларини яхшилайди. Эрталаб яхши ниятни кўнгилга туккан ҳолда турing. Сизни қувонтирадиган, сизга яхши кайфият бағишлайдиган нарсаларни, воқеаларни эслаб, ўзингизга ёқадиган гўзал юзли ва хулқли кишиларни тасаввур қилинг. Иложи борича саҳарда кўзингиз яхши ва гўзал нарсаларга тушсин. Ўзингиз ёқтирадиган куй ва қўшиқларни эшитишга ҳаракат қилинг. Чунки эрталабки руҳий ҳолат кун бўйи сизга таъсир этиши мумкин.

Кишида ёқимсиз, нохуш кечинмаларни туғдирувчи туйғулар салбий ҳиссиёт бўлиб, уларни туғдирувчи сабаблар ҳам кўп.

Ғазаб ва жаҳл — ҳиссий ҳолат бўлиб, ножўя ҳатти-ҳаракатлардан, воқеалардан, гап-сўздан туғиладиган аччиқланиш туйғусидир. Жаҳлнинг юқори босқичи — аффект. Бундай пайтда одамнинг фикр қилиши сусайиб, ўзини назорат қилолмай қолади. Ҳатто ўзи билмаган ҳолда жиноий ишлар қилиб қўйиши мумкин. «Жаҳл келса ақл кетади», — деб шунга айтилади.

Ғазабни енгиш осон эмас. У шундай ўтки, унча-бунча одамни куйдириб юборади. Лекин иродаси кучли, аҳли донишлар аффект ҳолатига тушмайдилар. Ҳазрати А. Навоийдан:

Жаҳл аҳли билан кимки улфат бўлғай,
Ул улфат узра юз минг кулфат бўлғай.

Жаҳлдан чиқиш осон эмас, албатта. Лекин хоҳиш — истак бўлса бунинг уддасидан чиқса бўлади. Жаноб Расуллуллоҳ: «Мен шундай бир сўзни билурменки, уни айтган одам дарҳол ғазабдан тушади, дедилар. Бу «Аъузу биллоҳи мин-аш-шайтон-ир рожим»дир.

Халқда ҳам ғазабланганда, жаҳл келганда уч марта «Астағфруллоҳ» дейиш, ёки ўнгача санаш тавсия этилади. Бу билан жаҳл чиқарган объектдан диққатни бошқа нарсага тортилиши, ғазаб ўтини пасайтиради.

Жаҳл чиққан вақтда рақибингизга айтмоқчи бўлган сўзни дарров айтиб юбормай, бироз сукут сақлаб айтсангиз, кейин айтган сўзингизга афсус қилмайсиз.

Ҳар қандай нарсанинг кушандаси бўлганидек, ақлнинг кушандаси жаҳл, жаҳлнинг кушандаси ақл. Ақл билан иш қилсангиз, ғазабдан чиқиш осонлашади. Масалан, шундай бир ҳолатни тасаввур қилинг. Эр-хотин уришиб, жанжаллашиб бир-бирига бақиришиб турибди. Шу пайт эшик қўнғироғи жиринглаб қолди. Чиқсангиз, сиз учун ҳурматли ва азиз бўлган бир киши остонада турибди. Дарҳол сизнинг қиёфангиз ўзгариб, овозингиз мулойимлашиб, «келинг, келинг», деб ичкарига таклиф қиласиз. Бундан бир дақиқа олдинги даҳшатли важоҳатингиздан, қўрқинчли овозингиздан асар ҳам қолмайди. Демак, жаҳл ва ғазабни ютиш мумкин экан. Бунинг учун хоҳиш керак.

Мўминхон МАМАТОВ,
доцент.

Ривоят

АҚЛЛИ ХОТИН

Золимлиги билан ном чиқарган Ҳожжожи золим ақлли бир хотиннинг эрини, ўғлини ва акасини банди қилди.

Аёл йиғлаб, фарёд қилиб, Ҳажжожнинг олдига келди.

Ҳожжож:

— Бу уч кишидан бирини авф этаман. Яхшилаб ўйлаб кўр. Қайси бирининг озод бўлишини хоҳлайсан? Эрингними, ўғлингнними, акангнними? — деди.

Хотин:

— Эр топилади, юртда эркак кўп. Ўғил туғилади, истасам бир неча ўғил туғаман. Аммо ака топилмайди, чунки онам яна бир ака туғиб беролмайди, — деди.

Аёлнинг бу оқилона жавоби ва тўғри сўзлиги Ҳажжожга қаттиқ таъсир қилди ва:

— Ҳаммасини кечирдим, сен улардан бирини кечиришимни сўраб тўғри сўзладинг. Сенинг ақлли ва тўғри сўзлигинг менга ёқди, — деди. Ва уларнинг ҳаммасини бирдан озод этди.

«Ҳикматлар хазинаси»дан.

Насибахон АБРОРХЎЖА қизи тайёрлади.

Ҳаёт-буюк мактаб

АРМОН

Фарғонанинг Бувайда тумани Жалоёр қишлоғида Мамат бува деган бобо яшайди. Мамат бува бутун умрини «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалигида чўпонлик қилиш билан ўтказган. Маҳалланинг иссиқ совуғ, катта-ю-кичик тўй маъракаларнинг тўри шу отахонники. Лекин «бири кам дунё» деганларидек, неча йилдирки, бир армон отахоннинг бағрини эзиб келади. Бу ҳам бўлса йигитлик бурчини ўтаётиб афғон тупроғида ҳалок бўлган фарзанди Абдураҳмоннинг ўчмас доғи, мангу фироғи.

Ҳаёт ўзи шунақа, инсонда бирор йўқотиш бўлса, юракда нимадир армон бўлиб қолади. Бобо ҳам ўзи билиб-билмай қилиб қўйган гуноҳини ўғлининг бевақт ўлимига сабаб билиб ич-ичидан куйинади, армон қилади.

— Ўшанда хўжаликнинг бир отар қўй-қўзисини Оқтош яйловларида боқиб юрардим, — дейди отахон. — Довоннинг қоқ белига тикилган ўтовимиздан тоғнинг узоқ-узоқ жойлари кўринар, бутун борлиқ дилни қувонтирар даражада гўзал эди. Ўшанда катта ўғилларим ёнимга кириб қолган, кенжам Абдураҳмон эса ёш бола эди. Авжи кучга тўлган пайтим бўлиб, қўй қўзиларни ҳали у тоғда, ҳали бу тоғда боқардим. Шундай кунларнинг бирида олис тоғлар қўйнида итларнинг қаттиқ ҳургани, шовқини қулоғимга чалинди. Шовқин тобора ўтовимизга яқинлашиб келарди. Мен ўтовга милтиқ олиш учун югурдим. Милтиқни ўқлаб ортимга қайтдиму шундай остонада ёшгина кийик билан тўқнаш келдим. Олисда қолиб кетган итлар галасидан қочиб, қора терга тушиб кетган бечора кийик нажот истаб бизнинг ўтовга келган экан. Лекин милтиқ ушлаган инсонни кўриб, мунгли кўзларини саросима босди. Унинг кўзларига тикилганимча туриб қолдим. Бу дақиқалар қанча давом этди, билмайман. Шу вақтда ўзини ўнглаб олган кийик ўтов ортидаги қирга қараб интилди. Мен ҳам ўзимни қўлга олиб, ҳали унчалик узоқлашишга улгурмаган жониворни мўлжалга олиб, бирин-кетин тепкини босдим. Кийик қирга интилганча типирчилаб қолди. Унинг тепасига етиб борганимда жони узилган, ҳалигина менга нажот истаб, умид билан тикилган кўзларида сўнгсиз армон ва даҳшат қотиб қолган эди.

Бир неча кун қўшнилар билан кийик гўштини баҳам кўрдик. Бу воқеа ёдимдан чиқиб кетиши ҳам мумкин эди. Бироқ, кейинчалик кийикнинг ўша мунгли, даҳшат қотиб қолган кўзлари бот-бот тушларимга кирадиган бўлди. Айниқса, йиллар ўтиб суюкли ўғлим Абдураҳмон афғон урушида ҳалок бўлганидан кейин кийик билан ёнма-ён, иккиси ҳам қизил қонга бўялганча умид ва илтижо билан боқиб тушларимга кирадиган бўлди. Шундай пайтларда ўкинч ва даҳшат билан уйғонаману то тонггача кўзларимга уйқу келмайди. Борлиғимни биргина армон чулғаб олади. Менга нажот истаб, илтижо билан мунгли, термулган кийикни нега отдим? ! Агар ўша кийикни отмаганимда жигарпорам ўзга юртларда бировнинг ўқига учмасмиди... ахир ўша кийикни ҳам худо яратган. Униям балки онаси чирқиллаб излагандир. Ҳадисларда айтилишича, худонинг яратган ҳашаротларига-да озор бериш гуноҳдир. Ҳа, мен гуноҳимга яраша жазо олдим. Бу жазо аччиқ пушаймонлик, сўнгсиз армон оғушида қолдириб кетган, бевақт оламдан ўтган ўғлимнинг доғу ҳасратидир.

Абдуваҳоб ҚОДИРОВ.

КИР ЮВИШ ҲАМ БИР САНЪАТ

Фақат қизлар ўқисин

Уй юмушларини бажариш аёлларнинг вазифаси бўлгани учун ёш қизлар биринчи галда уни ўрганмоқлари зарурдир.

Хоним қизлар! Сизлар келажакда яхши уй бекалари бўлишларингиз учун ҳали жуда кўп нарсаларни ўрганишларингизга тўғри келади.

Хўш, сиз асосий юмушлардан ҳисобланган кир ювиш, уни ёйиш ёки крахмаллашни яхши эгаллаганмисиз? Зеро, бу юмуш оддий бўлгани билан Сиздан қунтни, хафсалаликни талаб қилади.

Оила бошлиғи бўлмиш эркаклар яхши ювилмаган, яхши дазмолланмаган кийимни кўришса, кайфияти бузилади. Кирни нотўғри ювиш туфайли ёки бураб сиқиш натижасида уни тез яроқсиз ҳолга келтириб қўйиш мумкин. Кир ювиш учун керак бўлган сув совуннинг кўпикланиши билан маълум бўлади. Кўпикланмаган сув кир ювишга ярамайди. Ҳовуз, анҳор, чашма, ёмғир сувлари кир ювиш учун қулай ҳисобланади. Қудуқ сувлари кир ювишга тўғри келмайди. Лекин ундан кирни сиркалаш учун фойдаланса бўлади. Чунки, қудуқ сувлари оҳакли бўлгани учун ҳам буёқни кирга тез сингдиради. Кир ювишни бошламасдан олдин уларни қалинлик, йириклик, майдалик, ифлослик ва ранглари жиҳатидан алоҳида-алоҳида ажратиб ювилиши керак. Агар ажратилмай ювилса ёки қайнатилса, жуда ифлос бўлган кийимларнинг кирлари тозароқ кийимга ўтиб қолиши мумкин.

Ранги чиқадиган буюмларни сувда кўп сақламасдан совуқроқ сувда ювиб, тезгина чайиш керак, ёки бир ҳовуч туз солинган сувга ботириб кейин чайса ҳам бўлади. Кирлар қуриб йиғиштирилгандан кейин уларни сал намроқ ҳолда дазмоллаш зарур. Дазмол қилаётганда буюмни ҳамма ерини бир хил қилиб, ҳафсала билан дазмоллаш ҳам меҳнат талаб қилади.

Дазмол қила бошлаган вақтда кийимлар тур-турига қараб ажратиб қўйилса, бир турдагилари жуда тез дазмолланиб, ишингиз осон битади. Бунда кичикроқларини аввал, катталарини эса кейинроқ дазмол жуда қизиган вақтда қилмоқ керак.

Мана ювган кийимларингиз оппоқ, топ-тоза бўлди. Буюмнинг тозалигини, теп-текис дазмолланганини кўрган кишининг дили равшан тортади. Сизнинг меҳнатингизни олқишлайди. Хоним қизлар! Кейинги сафар Сизга кирни қандай крахмаллаш илмини, йўл йўриқларини ўргатамиз.

Оқилабуви сўзларини БАРНО оққа кўчирди.

ЎЗИНГИЗНИ ЎЗИНГИЗ ДАВОЛАНГ

ИЧАКЛАР ОҒРИСА...

Дейлик ичаклар оғриб қолди. Шунда нима қилиш керак? Маълумки, ичак оғриб қолса, кишининг бошқа аъзолари ҳам оғрийди. Чунончи, юрак, кўз, кўкрак ва бошқа аъзоларга ҳам таъсир қилади. Ичаклар овқатни ҳазм қилиб бериш билан бирга, чиқиндини ташқарига чиқариб ташлашга хизмат қилади. Албатта ичаклар оғриб қолгач, даволаниш учун бирон бир санаторияга бориш шарт эмас. Ичакни уй шароитида ҳам даволаса бўлади. Бу жуда қулай ва осон. Энг яхши усули гиёҳ билан даволашдир. Бунинг учун гиёҳдан дамлама тайёрлаш зарур. Бойчечак, эвкалифт сингари гиёҳларни қайнаб турган сув билан дамланади. Совиб қолишининг олдини олиш учун сочиқ билан ўраб қўйилади (15—20 минуттача). Кейин докадан сузиб ўтказилади. Ана шу тариқа тайёрланган дамлама ёрдамида ичаклар ювилади. Бу усул кунига 6 марта, 6 ой давом эттирилади. Ичаклар ювилаётганида қорин соат стрелкаси бўйича кафт билан айлантирилади.

Агар гиёҳлар бўлмаса, ҳеч ташвишланманг. Бунинг олдини олса бўлади. Ичакларга 100 гр. зайтун мойи 6 марта юборилса, оғриқнинг олди олинади. Оёқларда оғриқ сезилса, ҳайрон бўлманг. Бу ҳам юрак хасталигидан дарак беради. Даволаниш муолажасини бошланг. Ваннага тушинг. Ванна бўлмаса, бир пачка денгиз тузининг ярмини ёки овқат тузини эритиб, оёқ ва қўлларни тиқиб ўтириш керак. Ярим соатдан сўнг кўрпачага ўралиб ётиш лозим. Албатта муолажани ётишдан олдин бажарган маъқул. Муолажани кунора ўтказиш керак. Бунда даволаниш муддатини 20 кундан оширмаслик керак. Агар оёқда бод оғриғи бўлса, қуёш ваннаси қабул қилиш лозим. Бунда ванна қабул қилиш вақтини кунига 5 минутдан кўпайтириб борилади. Агар имкони бўлса, гунгга ҳам тиқиб ўтирилса, фойдаси катта бўлади.

М.БОРЗИХ

«Ишонч» устахонаси

ҚЎЛБОЛА ЧИЗҒИЧ

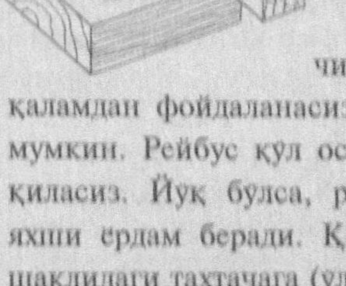

Уйда тахтани рандалашда ёки кичик рейкачалар ясашда чизғич ва қаламдан фойдаланасиз. Бу анча қийинчилик туғдириши мумкин. Рейбус қўл остингизда бўлса масалани осон ҳал қиласиз. Йўқ бўлса, расмда кўрсатилган мослама сизга яхши ёрдам беради. Қалинлиги 2—3 см. бўлган квадрат шаклидаги тахтачага (ўлчами ихтиёрий) циркулда чизилган айланани олтига бўлиб, бурама михни қопиштирасиз. Бунда михларнинг баландлигини ўзингизга керак бўлган ўлчамдаги рейкалар баландлигида қотиришни унутманг. Демак, биринчи мих 5 мм., иккинчи мих эса 10 мм. ва шу тарзда давом эттирилади. Уларнинг баландлигини бураш йўли билан ўзгартириш мумкин. Озгина тажрибангиз ошгандан сўнг, бирданига иккита мих ёрдамида ёғочга чизиқ туширишни ҳам ўрганиб оласиз.

Ҳошимберди ЭГАМОВ

ХАНДАЛАР

Эр хотини ва беш яшар ўғли билан қаҳвахонага кирибди-да буфетчидан иккита икки юз граммдан ароқ қуйиб беришини илтимос қилибди. Шу пайт ўғли:

- Нима, ойим ичмайдиларми, деб сўрабди.

***

Хотини эридан сўрабди:

- Кеча мен чўкиб кетаётганимда мени қутқариб қолган кишини кўрдингми?

- Кўрдим. У келиб мендан қилган иши учун узр сўраб кетди,- жавоб берибди эри.

***

- Менга йўталингиз сира ёқмаяпти,- дебди шифокор қабулига келган беморга.

- Кечирасиз, доктор. Ахир мен бошқача йўталаолмайман!

***

Химия дарсида:

Ўқитувчи: Қани, Валтер, айтиб бергин-чи, мабодо биз олтинни очиқ ҳавода қолдирсак, нима бўлади?

Валтер: Уни ўғирлаб кетишади, жаноб муаллим.

Тўпловчи: Шавкат ЁҚУБОВ

Қорақалпоғистон янгиликлари

МАВСУМ МУВАФФАҚИЯТЛИ ЯКУНЛАНДИ

Бу йил Қорақалпоғистон Республикаси шоликорлари учун мураккаб ва машаққатли бўлди. Сув танқислиги туфайли катта-катта майдонлардаги шоли плантациялари қуриб қолди. Шундай бўлса ҳам мавжуд имкониятлардан оқилона фойдаланган баъзи жамоалар йилни яхши якунламоқдалар. Жумладан, Тахтакўпир туманидаги «Мақпалкўл» қишлоқ хўжалиги ижара уюшмасига қарашли Худойберган Нурабуллаев раҳбарлик қилган бригада аъзолари яхши натижаларга эришди. Мавжуд 140 гектар шоли экилган ердан мўлжалланган ҳосилни тўплаб, давлатга 280 тонна табиат неъмати — «қирмизи дон» сотди.

Илғор жамоа келаси йил мўл ҳосилга тайёргарлик ишларини қизғин бошлаб юборди.

ОРОЛБЎЙИ БАЛИҒИ МЎЛ БЎЛДИ

Оролбўйи минтақаси балиқчилари учун амалдаги йил яхши келди. Ўтган йили ички кўллар, ҳавзалар сувга тўлдириб қўйилганлиги туфайли балиқчилар учун кейинги ўн йил мобайнида биринчи марта тўла иш жабҳаси яратиб берилди. Моддий-техника таъминоти яхшиланиши, айниқса Жаҳон банки томонидан инсонпарварлик ёрдами сифатида 3,5 минг дона ов анжомларининг келтирилиши балиқчилар ютуғини таъминлади. Натижада давлатга бир минг 400 тоннага яқин балиқ топширилиб, ўн ой учун белгиланган режа анча ортиғи билан ўринланди. Бу кўрсаткич ўтган йилнинг шу даврига нисбатан қарийб 700 центнерга кўпдир. Эришилган меҳнат зафарига «Амударё» жамоа хўжалиги, «Қозоқдарёбалиқ», «Қўнғиротбалиқ» ҳиссадорлик жамиятлари, Шўманай, Қораўзак туманлари балиқчилик хўжаликлари жамоалари муносиб ҳисса қўшишди.

Қорақалпоғистонлик балиқчилар шу кеча-кундузда кузги ов мавсумини муваффақиятли ўтказишмоқда.

ҒАМХЎРЛИК

Тахиатош шаҳри ҳокимлигининг ташаббуси билан кам таъминланган оилаларга 20 та турар-жой бинолари қуриб бериш режаси ишлаб чиқилганди. Шу йил бошидан шаҳардаги «Тахиатошсувэнергоқурилиш» бошқармаси, «Тахиатошдон» ҳиссадорлик жамияти, «Оролсувқурилиш» бирлашмаси бўлинмалари ва бошқа йирик ташкилотлар бу хайрли ишга қўл урдилар. Йил охиригача 10 га яқин турар-жойлар қурилиши битказилиб, ҳовли тўйлари ўтказилади.

Бундай ғамхўрлик келаси йили ҳам изчил давом эттирилади.

Абду РАҲМОН,
«Ишонч» мухбири.

ЖИЗЗАХДА «УМИД» ЛИЦЕЙИ ИШ БОШЛАДИ

• Жиззах шаҳрида «Умид» лицейи иш бошлади. Унда вилоятнинг 150 нафар иқтидорли ўғил-қизлари таҳсил олмоқда.
• Ўқувчилар инглиз, форс, араб, рус тилларини пухта эгаллашади.
• Лицейда АҚШдан келган малакали мутахассислар дарс беришади.
• «Умид» келажакда академик лицейга айланади.

Мустақил Ўзбекистоннинг келажак авлодларини тарбиялаш учун Президентимиз И.Каримов шахсан ўзи фаоллик кўрсатмоқда. Республикамиз Олий Мажлиси тўққизинчи сессияси материалларини ва Президентимизнинг сессияда кадрлар тайёрлаш миллий дастури ҳамда таълим тизимида бўладиган ислоҳот тўғрисида сўзлаган нутқини ўқиган ҳар бир киши бунга тўлиқ амин бўлади.

Дарҳақиқат, мамлакатимизда таълимни ислоҳ қилиш, ўқитиш жараёнини жаҳон талаблари даражасига етказиш учун мустақиллигимизнинг дастлабки кунлариданоқ ҳаракат бошланган эди. Шу сабабдан «Умид» жамғармаси ташкил этилди ва иқтидорли ёшларни чет элга ўқишга юбориш йўлга қўйилди.

Лицей Жиззах шаҳрининг «Заргарлик» маҳалласидаги «Наргиз» болалар боғчаси ўрнида ташкил топди. Вилоят ҳокими Шавкат Мирзиёевнинг шахсан саъй-ҳаракати туфайли бино тез кунларда таъмирланди ва жиҳозланди. Уни «Жиззахулбиржасавдо» акционерлик кампанияси жамоаси таъмирлади ва бу ерда 10 миллион сўмлик иш бажарилди.

Вилоят халқ таълими бошқармаси мутасаддилари туман ва шаҳар ҳокимликлари билан ҳамкорликда иш тутиб, янги турдаги ўқув муассасасида таҳсил кўрадиган ўғил-қизларни тест синовлари ёрдамида танлаб олишни амалга оширишди. Тест синовлари ижтимоий адолат тамойиллари асосида олиб борилишига эътибор кучайтирилди. Ана шу мезон асосида вилоятдаги ҳамма шаҳар ва туманлардан 5 нафардан бола саралаб олинди. Улар яна Ўзбекистон ва Туркия республикалари ҳамкорлигида ташкил этилган вилоят 1-лицейида бир неча кун синовдан ўтишди. Шундан кейингина ёшлар «Умид»да ўқиш ҳуқуқига эга бўлдилар.

Мен лицейга келиб, маълум даражада ички қонун-қоидаларни ифодаловчи ва «Умид» ҳақида тасаввур берувчи қуйидаги ёзувларни ўқидим: «Энг аввало ўқув даргоҳида таълим олиш осон кечмайди, ўқувчиларга ҳам, ўқитувчиларга ҳам ҳеч қандай енгиллик берилмайди. Ҳар бир нарсага талабчанлик билан ёндошилади. Фарзандларимиз «Умид»да инглиз, форс, араб, ва рус тилларини, ҳуқуқшуносликни, иқтисодиётни ниҳоятда пухта ўрганади. Лицейда океан ортидан келган ҳамкасблар ёшларга дарс беришади. «Умид»нинг вакиллари миллатимизнинг қиёфаси саналади».

Ана шу ёзувлардан сўнг лицейнинг истиқболи ҳақида маълум тасаввурга эга бўлдим ва шундан сўнг лицей раҳбари Малика Якушина билан суҳбатни давом эттирдим.

— Мен чет тиллар бўйича Москвада 4 йил ўқиганман, кейин Самарқанд Давлат Университетининг инглиз тили факультетини битирдим, — дейди М.Якушина, — шунинг инъикоси деб айтмайман, аммо жамоамизга инглиз тилида гаплашишни ва ёзишни шарт қилиб қўйганман. Унча билмайдиганлари инглиз тилини ўрганиш марказида ишдан кейин таҳсил олмоқда. Болаларимиз ҳам янги йилда — 1998 йил январида инглиз тилида бемалол гапира оладиган бўлишади.

Президентимиз: «Келажак авлод ҳақида қайғуриш, соғлом, баркамол наслни тарбиялаб етиштиришга интилиш бизнинг миллий хусусиятимиздир», — дейди. Ана шу талабдан келиб чиқиб, лицейимизда мустақил фикрлайдиган, эркин гапирадиган, ўз фикрини ва ғоясини ҳимоя қиладиган онгли болаларни тарбиялаймиз. «Бажарувчи» болаларни тарбиялашдан воз кечамиз. Болаларга жаҳон маданиятини, жаҳон адабиётини, жаҳон тарихини сингдирамиз.

Қабул қилинган болаларимиз ақли ўткир, тилни ҳам, дарсни ҳам тез ўзлаштирувчи, қобилиятли болалар. Уларга хорижий бозор иқтисодиётини, банк муносабатларини, макроиқтисодиётни, компьютерлаштиришни, электрлаштиришни, шофёрликни, мусиқани, гўзалликни, ҳатто хореографияни ҳам ўргатамиз. Табиатни сақлаш ҳиссини ўстирамиз.

АҚШдаги «ЖД-А» уюшмасидан 8 та компьютер олиб келдик. Океан ортидан келган мутахассислар иқтисод ва ҳуқуқдан дарс беради. Кутубхона ташкил қилдик. Унга чет элдан китоблар олиб келинмоқда.

Умид Раҳмонбердиев — математика ва информатика фани ўқитувчиси:

— Синфлардаги болаларимизнинг 98 фоизи дарсларни тез ўзлаштираяптилар. Фан хоналари, компьютерлар ўқувчилар хизматида. «Умид»дан умид қилса бўлади.

Дилшод Бўронов — лицей ўқувчиси:

— Мен Ғаллаорол туманидан келдим. Бизга ҳамма шароит яратилган. Ўқишга, ўрганишга, спорт ишларига эътиқод бўлса бас. Мен муаллимлар бераётган сабоқни тўлиқ ўзлаштириб бораяпман. Келажакда ватанга, халқимизга хизмат қиладиган кадр бўлиб етишиш учун тиришаман, ўқийман.

Юртбошимиз «Бизга битирувчилар эмас, мактаб таълим-тарбиясини кўрган шахслар керак» деган эди. «Умид»да ҳамма ишлар ёшларга таълим-тарбия беришга қаратилган. Яъни бу ерда ўқувчиларни жисмонан соғлом ва маънавий жиҳатдан баркамол қилиб тарбиялаш, уларни чет элларда ўқитиб жаҳон андозалари талаби даражасидаги кадр қилиб етказиш асосий мақсад ҳисобланади.

Алибой ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири.

Спорт

ДЎСТЛИК ҒАЛАБА ҚОЗОНДИ

Ўзбекистонлик авиаходимларнинг спорт делегацияси Украинада бир ҳафта бўлиб, ҳамкасблари билан мусобақалашганлари ҳақида «Ишонч» муштарийларига хабар бергандик. Яқинда Киевнинг «Борисполь» аэропорти вакиллари серқуёш диёримизда бўлишди ва жавоб учрашувларида иштирок этишди. Ёнингизда бўлса, юртдошларимиз сафардаги беллашувлар мобайнида зафар қучишганди.

Тошкентда киевлик авиаходимлар футбол майдонида мағлубият «ўч»ини олишга муваффақ бўлишди. Ягона тўп уларга тошкентлик ҳамкасблари устидан ғалаба қозониш имконини берди. Шахматчилар баҳсида яна украинлар устун чиқишди. Катта ва стол тенниси бўйича баҳсларда эса яна бир бор ўзбекистонликлар ўз маҳоратларини намойиш қилишга эришишди. Меҳмонлар шунингдек, кўҳна ва ҳамиша навқирон Самарқандда ҳам спорт майдонларида куч синашишди. Бу ерда футболчиларимиз 0:3 ҳисобида имкониятни бой беришган бўлса, шахматчиларнинг кучлари тенг келди. Мерганлар баҳсида якка ҳисобда киевлик Валерий Рудзей, командалар ўртасида ўзбекистонликлар ғолиб чиқишди.

Украиналик меҳмонлар ташрифи ниҳоясига етиб, ҳамкасблар келгуси йили учрашгунча хайрлашишди. Бу орада ўтказиладиган ички мусобақаларда спорт билан фаол шуғулланувчилар ўз имкониятларини намойиш этиб, халқаро мусобақаларга йўлланма олишга ҳаракат қилишади. Спорт майдонларидаги натижалардан қатъи назар, дўстлик ғалаба қозонди. Бундай учрашувлардан кўзланган асосий мақсад ҳам шу десак, тўғри бўлар. Бу мусобақалар, шунингдек, авиаходимлар орасида спортга алоҳида эътибор берилаётганини яна бир бор намойиш этди.

Мирзаҳаким ТЎХТАМИРЗАЕВ

Донолар дейдиларки

ИЧКИЛИК — ОҒУ

Маст бўлиш жуда ёмон иллатдирки, у аввало жигар ва миянинг мижозини бузади, кишининг асабини кучсизлантиради, сакта (мияга қон қуйилиши) касаллигини пайдо қилади. Баъзан тўсатдан ўлим юз беришига сабаб бўлади.

Абу Али ибн Сино.

Май ўз ичувчиларининг яширин сирларини ошкора қилиб беради.

Абу Ало ал Маарий.

Ичмаслик — ўчоққа ўт, қозонга гўшт солади, дастурхонга нон. Давлатга даромад, хонадонга — бойлик, ҳамжиҳатлик, баданга куч-қувват, устга кийим-бош, мияга ақл, оилага фаровонлик келтиради.

Б. Франклин.

Маст бўлиш ўз ихтиёри билан ақлдан озишдир.

Арасту.

Олижаноб одамга мастлик сифати ярашмас.

Камол Хўжандий.

Муваффақиятсизликка учраганимизда, заифлашганимизда, чарчаганимизда ичкилик доимо бизга ўз қўлини чўзади ва бу аҳволдан қутулишнинг ғоят осон йўлини кўрсатади. Бироқ унинг ваъдалари ёлғон: у ваъда қиладиган жисмоний куч соядан иборат. Ичкилик таъсиридан биз нарсаларнинг қийматига оид соф тушунчани йўқотамиз.

Ж. Лондон.

Соат ХАҚБЕРДИЕВ тайёрлади.

XIX аср ўзбек адраси ва шойиси Лондонда

XIX асрнинг ўрталарида тўқилган жозибадор ўзбек адрасию шойиси, шунингдек, пахта матоларидан тайёрланган эркак ва аёлларнинг юзга яқин чопонлари ҳамда афсонавий сўзаналар ўрин олган мазкур кўргазма англияликларда чексиз ҳайрат уйғотмоқда. Эътиборга лойиқ томони шундаки, Шарқнинг қадим санъати ҳатто ҳозирги мураккаб компьютерлар даврида ҳам ғарбликлар учун тарихий сирлилигини йўқотмаган.

Кўргазмадаги шоҳона либослар, табиий матолардан ишланган саноқсиз тарихий кийим-кечаклар ва ранг-баранг тақинчоқлар асли ҳолини шу қадар сақлаганки, уларни томоша қилган ҳар қандай инсон, қайси миллатга мансуб бўлишидан қатъи назар, қойил қолиши аниқ.

— Биз буларнинг барчасини ўн йилдан ортиқ давр мобайнида Шарқ бозорларини айланиб йиққанмиз, уларнинг ҳар бирини ўз уйимизда кўз қорачиғидек асраймиз, — деди кўргазма раҳбари жаноб Умар Масъум бизга ўз коллекциясини намойиш қила туриб. — Либос ва матоларимиз ўзбекларнинг асрлар оша ривожланган матога безак бериш санъатининг нақадар олий даражада тараққий этганлигидан далолат беради.

Ўзбек тилида эркин сўзлашувчи Умар Масъум ўзини афғонистонлик туркманлардан деб таништириб, ўша жойлардаги ўзбеклар билан бирга улғайганман, қолаверса, рафиқамнинг оналари ўзбек, дея илова қилди. Аслида Умар оға бу сўзлари орқали ўзининг ўзбек миллати ва маданиятига бўлган эътиборини ифодалаш эмас, балки ўзбеклар ва туркманларнинг ва барча қадим Туркистон халқларининг ўзаги бир, деган ғояни таъкидлаш эди, холос.

Ўтган асрда тўқилган шоҳи сўзаналарнинг ҳар бири ранг-баранг жило ва сирли табиатга эга. Улардаги тилсим, яширин гўзаллик ҳамда юксак санъат кишини ларзага солади. Сўзаналарнинг ҳар бири инсон тафаккурини чексиз уйга солади. Агор гуллари, алвон лолалар ёки турли тоғ чечакларининг тасвири туширилган сўзаналар худди эртакнамо бир ажиб ҳикоя сўзлаётгандек.

Қўлда тикилган турли кўринишдаги эркак ва аёллар чопонлари ва либосларига қараб киши беихтиёр тўлқинланади. Уларнинг матоларидан тортиб тикилиши тўғрисида жуда кўп гапириш мумкин.

— Мана бу чопоннинг нархи — 5 минг фунт-стерлинг. Буни нега бунчалик қиммат дерсиз... Асл ниятим буларни сотиш эмас, балки буларнинг қадрини оширишдир. Ахир момоларимиз бу либосларнинг ҳар бирини тикишга камида 5—6 ой ва қолаверса, йиллаб кўзларининг нурини тўкишган-ку. Энг ҳайрон қоларли томони — уларнинг шу қадар табиий сақланганлигини айтмайсизми, — деди Умар оға суҳбатимиз давомида.

Дарвоқе, эшитишимча, Ипак йўлидан келтирилган ўзбек адраси ва шойиларининг тарихи ва қиммати тўғрисида Ғарбда кўплаб асарлар ёзилган. Бу мавзуда ҳозир ҳам илмий изланишлар олиб борилаётган экан.

Айтишларича, лондонлик Клауд Делмас коллекцияси, адрас ва шойиларга бойлиги жиҳатидан жаҳонда биринчи ўринни эгаллар экан. Делмас хоним Умар Масъум билан бирга қадимий ўзбек шойилари кўргазмаси иши жараёнида ипак матоларнинг тўқилиши сирларини қизиқувчиларга сўзлаб берадилар. Хоним ўз билимларини Ўзбекистонга бир неча бор саёҳат қилган чоғида орттирган.

Хуллас, Буюк Британия пойтахтида Умар Масъумнинг XIX аср ўзбек адраслари ва шойилари кўргазмаси муваффақиятли давом этмоқда. — Шу йил октябрь ойининг охирида дастлабки кўргазмамизни якунлаймиз. Мақсадим тез орада Ўзбекистонга бориш. У ердан келажакдаги кўргазмалар учун янги анъанавий матолар ва миллий кийим-кечаклар келтириш ниятидаман, — деди У. Маъсум суҳбатимиз якунида.

Беруний ОЛИМОВ,
«Жаҳон» ахборот агентлиги, Лондон

Бугунги Тошкент

Ҳар тўғрида

ОИЛАНИНГ ҚАДРДОНИГА АЙЛАНДИ

Мана 35 йилдирки, Жанка исмли тошбақа шу хонадонда яшайди. У ушбу хонадоннинг ҳақиқий аъзосига айланиб қолди. Экзотик жониворга меҳр қўйган уфалик Лариса Л. бу давр ичида қизларини узатиб, келин кўрди, ўзи эса нафақага чиқди. Жанка эса ҳамон ўша-ўша. Унинг ёши нечадалигини ҳеч ким билмайди. Ёзда, кун иссиқ кунлари жонивор балконда яшайди. Ҳавонинг айнишини сезган ҳамоноқ уйнинг ичига кириб кетади, бу билан у гўё бошқаларни огоҳлантирган бўлади. Жонивор иссиқни ёқтиради. Уй бекаси пирог пиширишини сезса, дарров печка ёнида ҳозир бўлади ва ўз улушини олмагунча қимирламайди. Кунлар совуй бошлаши билан Жанка қишлиги ғамланган инига кириб кетганича ёзда ўзини кўрсатади.

Шунақаси ҳам бўлади

ОЧКЎЗ ЧУМОЛИЛАРНИНГ ИШИ

Жанубий Америка мамлакатларида термит деган тропик ҳашарот яшайди. Уни баъзилар «оқ чумоли» деб ҳам аташади. Бу очкўз жониворларнинг дастидан қурувчилар дод дейишади. Чунки бу чумолиларнинг яхши кўрган нарсаси — тахта, ёғоч, тўсин, шпал ва ҳоказолар. Улар ёғоч буюмларни ич-ичидан еб битиришади, фақат юпқагина парда қолдиришади.

Очкўз чумолилар қоғоз, ип-газламадан тўқилган матоларга ҳам ўч. Бир вақтлар машҳур немис сайёҳи Александр Гумбльт Жанубий Америкада ярим асргина яхши, бут-бутун сақланган китобни топиш амримаҳол деб ёзган эди. У ўз хотираларининг бирида термитлар уяси яқинида тунаб қолган бир киши ҳақида тўхталади. Ўша одам эрталаб уйғониб, кўзини очиб устида ҳеч қандай кийим қолмаганлигини кўриб лол қолади.

"ҚУРИЛИШСЕРВИС"
ХУСУСИЙ ФИРМАСИ ГЕРМАНИЯДАН КЕЛТИРИЛГАН БЕЗАШ УЧУН ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛЛАРИНИ СОТАДИ
СТРОЙСЕРВИС
JOBI
ДИСПЕРСИОН БЎЁҚЛАР:
Рангли лок 10 хил
Оқ тусдаги лок 2 хил
Лок-аэрозоль 15 хил
Ҳар қандай гулқоғозлар учун елим 3 хил
Турли ранг ва тусдаги 20 хил бўёқлар
480 номдаги олий сифатли қурилиш асбоб-ускуналари
Чакана ва кўтарасига 500000 сўмлик материаллар харид қилинса, улар Тошкент ҳудудида бепул элтиб берилади.
Манзил: Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани 3-квартал, 18-уй.
Материалларни намойиш этиш зали эрталаб соат 9 дан кеч соат 18 гача ишлайди.
Тел. 77-13-51, 77-14-64
Бизнинг дилеримиз: Самарқанд шаҳри, М.Улуғбек кўчаси 91, "Парвина" савдо уйи Тел. 24-96-11, факс 31-24-31 ТТм-Лтд, Тошкент шаҳри, Беруний кўчаси 2, 5-секция, Тел. 42-95-05, 42-81-32.

ФУҚАРОЛАР, ФИРМАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон Республикаси "Ёғмойтамакисаноат" уюшмаси қошидаги "МАРКАЗ" ҳиссадорлик жамияти Аргентинадан олинган ускуналарда ўша мамлакатдан келтирилган ХУШБЎЙ ҚОРА ЧОЙнинг қадоқланганини сотиб олишингизни таклиф этади.

Ҳар қутидаги чойнинг вазни 50 грамм бўлиб, 25 қоғоз қопчада жойлашган. Ажойиб таъмли бу чойни ичган киши ўзини тетик ва бардам ҳис этади.

"Марказ" жойлашган манзил:
Тошкент-700015, Нукус кўчаси 73—уй.
Телефон: /3712/ 55-66-03

ИШОНЧ — Ўзбекистон Касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир: Саидакром САИДВАЛИЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Л.ГУЛЬ, Э.ЁҚУБОВ, Ф. МУЛЛАЖАНОВ, М. ОТАҚУЛОВ, А.СИЛЕЕНКОВ, А.СУЛТОНОВ, М.ТУЛАГАНОВА, Р.УБАЙДУЛЛАЕВА, Б.УМУРЗОҚОВ, А.ФАРМОНОВ, Ф.ХОЖИҚУЛОВА, Ҳ.ШАЙХОВ, Ф.ШОҲИСМОИЛ, З.ҚОДИРОВ.

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78

БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият - 56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш - 56-85-43. Тижорат ва ҳуқуқ-56-85-66.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-82-18, Наманганда - 6-22-10, Самарқандда - 35-64-24, Фарғонада - 24-58-43, Урганчда - 6-03-40, Қаршида- 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, "Правда Востока" кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи; 64560; 64561.
Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Формати А-2, ҳажми 2 босма табоқ